

Siyawatagili

Walo bagubagunana

Buki bwaitete Siyawatagili ginauli lalakina tomo Yudiya meuloili kolili kaiwena iwalowalo-masala tomo Yudiya tubuliyao ali miya panpanna Itipita koina yo yanuwane silogabaen siyawatagili Mosese ana sauga mena.

Buki bwaite sowasowana tayakasa yakasa yaiyona kolili

(1) Tomo Isileli (tomo Ibeliu) ali livasi panpanna koina

(2) Ali lau koya Sainai koina

(3) Yaubada ana loinao sanaulu iwolegili na kolili simiya dudulai

Buki bwaite iyakenayagila Yaubada ana paisowa ana tomoyao kolili na siyamala boda lalakina sauga muli mena. Tomo lalakina buki bwaite kalona mena iya Mosese iya mwa Yaubada igite-sipwai na ana tomoyao ikalaili Itipita silogabaen siyawatagili. Loina sanaulu iyaele peina 20 koina wasana ilalakisosi.

Nuwatu lalakiliyao buki bwaite kalona mena bwaite siyaele

Edeededeli toweya talobai?

Isileli livasi silobai 1:1—15:21

Ali miya panpanna Itipita koina 1:1-22

Mosese ana kabi yo ana lalaki 2:1—4:31

Mosese yo Eloni silau Pelo koina 5:1—11:10

Mwalelikwa soina yo ali yawatagilima 12:1—
 15:21
 Kalita balabalagiyana kanasiga koya Sainai
 15:22—18:27
 Loina sanaulu 19:1—20:21
 Buki Siyawatagili meuloina nige kabubui woli
 bwaimwanamo peina 1 kanasiga 20:21.

Itipita tomo Isileli siyakamkamnali

¹ Yakobo natunao mekanakavao silau Itipita koina mekalikavao natuliyao siya bwaite esaliyao, ² Luben, Simion, Libai, Yuda, ³ Isako, Sebulon, Beniyamina, ⁴ Dani, Napitalai, Gada yo Aseli. ⁵ Siya bwaite Yakobo natunao yo tubunao kali baibaiwa sebenti. Na natuna Yosepa iyaele Itipita. ⁶ Simiyamiya ee kabo Yosepa yo kanakavao siya yaso bwaine siboita, ⁷ na tubuliyao Isileli sikabikabi, na sibaibaiwasosi yo sikaiwe kabo Itipita siyakalapowon.

⁸ Bolime sibaibaiwasosi mulina mena kabo kin waluwaluna yabo itolo yo Itipita iloinayan, iya Yosepa wasana nige ibebenalan, nige ikakatai yakato Yosepa iya tomo Isileli yabo yo Itipita tomo isaguili. ⁹ Kin iwalo ana tomoyao Itipita kolili iba, “Eei, Isileli sidebalala yo sikaiwe-sosi bwaite ala kaba nae yabo iyawatagili. ¹⁰ Yamatausi yo kategu iwakaka tem kaleya iyawatagili kani Isileli kala tokalomagigiliwo sisaguili siyaboda kaigeda na silaoma sikaleya kolila kabo sikaiwe-gabaegila na siyabubu. Mwa koina sauga bwaite ilonamwayagila tem loina kolokolololi taginauli kolili kisi ali boda idebalala yo sibaibaiwa.”

11 Kabo tomo Isileli siyamala Itipita ali topaisowa panpanli na Itipita tomo Isileli siyakamkamnali paisowa polopoloweli siwolegili yakato yaluyaluwali siyakamkamnali. Mwa kaba gite bwaite, Itipita siloina kaiwe na Isileli wauwau sisepali kabo taon lalakili sikabili esali Pilom yo Lamesese, kin ana gogo kaba kalakalaina. ¹²⁻¹⁴ Bwagana Itipita Isileli siyakamkamnali, na iyamo siya Isileli kali boda idebalala isaesae yo ali yanuwa siyalalaki yoi. Kabo Itipita simatausi Isileli kolili mwa siwalo paisowa polopoloweli siginaulili yo siwalo sipaisowa nume kana kabi koina yo tano koina, nige sikakate-kamkamna-yagili. Kabo Itipita tomo Isileli ali miyamiya sisibayanae.

¹⁵ Yo Itipita ali kin iedeede sinesineo labui kolili esali Sipila yo Puwa, siya ali paisowa Ibeliu sinesineoliyao sisaguili kabi kana sauga koina.* ¹⁶ Iwalo, “Saugana Ibeliu sinesineoliyao kwasaguili ali sauga kabi koina, tem sikabi na tau wakoyamate, na tem sine, kwapei meyawasina.” ¹⁷ Na tosagu labuine simatausi Yaubada koina kabo kin ana walo nige sibebe-nalan kabo tatao nige sikokoyamateli. ¹⁸ Na kin ibenalan yakato melumelu tataoliyao nige siu-unuyamateli kabo walo iyawasa tosagu labuine silaoma mwa ineli-yagili iba, “Tawae kaiwena kwapaisowai besiele? Tawae kaiwena kwatalam tem tatao meyawasili?” ¹⁹ Kabo kin kainana siyamaisa siba, “Ibeliu sinesineoliyao nige besiele Itipita sinesineoliyao, ali kabi imalaesosi,

---

* **1:15** Walo Ibeliu yo walo Isileli kali bui kaigeda

sikabi kabo muli mena kayawatagilima kolili.”
²⁰⁻²¹ Koinaele Yaubada sinesineo labuine is-
 aguili siboma natuliyao iwolegili kolili kaiwena
 Yaubada simatausan na Isileli kali boda idebalala
 isaesae yo sikaiwe. ²² Kabo kin lolina kaikaiwena
 iginauli iwaloba, “Ibeliu melumeluwo kikiuli
 siya tatao wakalaili wagabaegili waila Naile
 koina sigalomwasi, na siya melumelu sinesineo
 kwatalamwagili meyawasili.”

2

Mosese sikabi

¹ Na tau yabo mekanakava sine yabo sika-
 sole, siya yoli labuine tomo Isileli, Libai ana
 susu, ² kabo natuli tau sikabi. Sinene igitai
 melumelu kana koleya inamwanamwasosi kabo
 iwadam imiyamiya kanasiga waikena yaiyona.
³ Na saugana nige sowasowana iwadamyoi, kabo
 kodo yabo iyalusi lei malamalaweli koina, yo
 bwatano mena ikebali nige sowasowana waila
 ilusae. Melumelu itauli na iwadam kawasi
 malamalawena luwana mena waila papalina
 mena. ⁴ Melumelu duna itolo-suwala igitagilai
 tawae kani iyawatagili koina.

⁵ Na kin natuna sine ilobima sabi sugu waila
 mena na ana topaisowa silolokeikeile waila
 papalina mena. Kabo kin natuna kodone
 igitai kawasi luwali mena yo topaisowa sine
 yabo iyawasa ilau ikalaisyama. ⁶ Saugana kin
 natuna kodone isoke melumelu tauna igitai,
 melumelune ivalavalam kabo kin natuna
 nuwana inae yo katena ikamkamna-yan.
 Iwaloba, “Ibeliu melumeluna yabo bwaite.”

⁷ Kabo melumelune duna ilau kin natuna koina ineli iwaloba, “Gubesi, tem sowasowana yalau Ibeliu sinena yabo yawalo ilaoma melumelune ikalai igite-kalatan na iyasusu kaiwem?” ⁸ Kabo kin natuna italam iwaloba, “O, kulau.” Mwa gamasinene ilau melumelu sinana yawasosi iyoganama. ⁹ Kabo kin natuna iwaloba, “Melumelu bwaite ukwalai, kuyasusu kaiwegu na kabo yayamaisao.” Yo melumelu ikalai iyasusu. ¹⁰ Muli mena, melumelu ilalaki kabo sinana iyapileyoi kin natuna koina yakato iya iyamala kin natunane natuna. Kin natuna inuwatui iwaloba, “Yagayo-seyanama waila mena kabo esana yapei Mosesese.”

Mosesese iyabubu ilau Midiya

¹¹ Saugana Mosesese ilalaki nuwanuwana ilau ana tali Ibeliu igitaili. Ilau yo igitai sikamkamna kaiwena paisowa polopoloweli sipaipaisowaili Itipita ali loina koina. Kabo sauga yabo igitai Itipita tomona yabo Isileli tomona iunuungwalagwalai. ¹² Mosesese igitai kabo imunamunai yo igite-keikeile nige tomo yabo igigitai dedeinane koina kabo Itipita tomona iunuyamate yo yona ipulu-wadam bwatano mena. ¹³ Yanuwa ilayan kabo ivivilayoi na Ibeliu tataoliyao labui igitaili sikalekaleya, kabo iwalo-lau kaleya toyatubuna koina iwaloba, “Tawae kaiwena am tali Ibeliu kuunuunui?” ¹⁴ Yo tomone iwaloba, “Kowa nige kai kama toloina yo kama toyatala. Gubesi nuwanuwam ku-unuyamateyau besiele laina Itipita tomona ku-unuyamate?” Mwa Mosesese isiliyata yo imatausi,

inuwanuwatu iba, “Tomo silobaiyauko yo sikatai tawae yaginauli.” ¹⁵ Kin Mosese wasana ibenalan yakato Itipita yabo iunuyamateyako, kabo kin nuwanuwana Mosese iunuyamate na Mosese iyabubu ilau dedei Midiya.

Sauganane Mosese iyawatagili Midiya koina ilau imiyasio waila keli yabo sopana mena, ¹⁶ kabo Midiya ali topwaoli kokotomo kali tobaguna esana Yetolo natunao sinesineo yoli seben silaoma na waila silegu tamali ana sipi yo ana gouti siyanumali. ¹⁷ Na boda uloi sipi togite-kalatan tupwaliyao silaoma sinesineone sitawoili. Kabo Mosese ilau sinesineone isaguili waila ilegu ali ebaebai kaiweli. ¹⁸ Saugana sivivilayoi tamali koina kabo ineli kolili iwaloba, “Tawae kaiwena mwayamwayau kwavivilama kaliyate kabona?” ¹⁹ Siwaloba, “Saugana sipi togite-kalatan sitawoimai, kabo Itipita tomona yabo isaguimai na waila ilegu kaiwemai iwolena ala ebaebai kolili.” ²⁰ Yo ineli natunao kolili iwaloba, “Na toweya iyaele? Tawae kaiwena kwalogabaen? Kwalau kwawalo ilaoma mekalakava takekan.”

²¹ Kabo silau siwalolau Mosese koina yakato mekalikava tem silau ali nume mena sikekan. Mwa Mosese italam yo ilaoma mekalikava ali nume mena sikekan. Imwawasi yo italam imiyamiya kolili, na Yetolo natuna yabo esana Sipola italamwan Mosese koina mekanakava sikasole. ²² Yo natuli tau sikabi. Mosese inuwanuwatu kabo iwaloba, “Yanuwa bwaite koina yamiya taumana kabo esana yapei Geli-soma.” ²³ Bolime sibaibaiwa imwawasi kabo

Itipita ali kin iboita, na Isileli siyaelemo me ali kamkamna simiyamiya Itipita koina, kabo sivalam kawakawanoi sagu kaiwena. Ali valam isae Yaubada koina, ²⁴ kabo ali valam kawakawanoi ibenalan yo ana waloyameli Abelamo, Aisake yo Yakobo kolili inuwatukalatan. ²⁵ Igitai Isileli ali polowe yo ali kamkamna ilalakisosi kaiwena siya topaisowa panpanli mwa ikatekamkamna-yagili.

3

Yaubada Mosese iyogan

¹ Mosese bwasiyana Yetolo ana sipi yo ana gouti igitegite-kalatagili, na kaliyate yabo ibagunayagili yo silau dekawa bwagabwaga mena ule mena ilu-utusi yo iyawatagili Sainai koina Yaubada ana koya yakayakasisina. ² Kabo Yaubada ana anelose iyawatagili Mosese koina mayau kalapulupululuna mena. Mosese igitai mayau kalapulupululuna iwedowedoli na iyamo mayaune itotolone nige iwewedoli. ³ Kabo nuwana ipwanopwano yo iwaloba, “Tawae kaiwena mayaune nige iwewedoli? Naga yalau salina mena na mayaune yagitai.” ⁴ Yeoba igitai Mosese ilau mayaune salina mena kabo iyoga koina mayau kalapulupululuna luwana mena iwaloba, “Mosese. Mosese.” Kabo Mosese Yeoba kainana iyamaisa iba, “O, yau elete.” ⁵ Mwa Yeoba iwaloba, “Tabu kulalaoma mayau salina mena, kaekaem kana suma ukwele-gabaegili kaiwena bwatanone koina kutotolone yakayakasisina. ⁶ Yau tubumwao Abelamo, Aisake yo

Yakobo ali Yaubada.” Yo Mosese manna ikabi-kaukasi kaiwena imatausi tabu Yaubada igigita.

⁷ Kabo Yeoba iwaloba, “Yagitaiyako Itipita yagu tomoyao Isileli siyakamkamnali lalakina, ali valam yabenalan nuwanuwali yakato yaleboili kali tolinao naenaeli kolili, ali kamkamna meuloina yagitaiyako. ⁸ Mwa koina sauga bwaite yalobima na tem Isileli yaleboili Itipita nimali mena, yo tabe nuwanuwagu yabaguna-yagili siyawatagili Itipita silogabaen na silau yanuwa namwanamwana yo lalakina koina, yanuwa mamasulina, yanuwa bwaine esanaele Kenani. Na bwaite sauga boda tupwaliyao simiyamiya Kenani koina, esaliyao bwaite, Kenani, Iti, Amoli, Pelisi, Ivi yo Yebusi. ⁹ Yagitai tomo Itipita yagu tomoyao Isileli siyakamkamnali lalakina yo ali valam yabenalanako. ¹⁰ Koinaele kulaoma yayawasao kulau Itipita ali kin koina na mesabana yagu tomoyao kubaguna-yagili siyawatagili Itipita koina.”

¹¹ Na Mosese iwalo Yaubada koina, “Yau tomo bwagabwaga. Kani gubesi na yalau kin koina yo Isileli yabaguna-yagili siyawatagili Itipita koina?” ¹² Kabo Yaubada kainana iyamaisa iwaloba, “Yau mekamkava, na tem saugana tomo kubaguna-yagili siyawatagili Itipita, kani kwatapwalolo koliyau koya bwaite koina, kabo sauganane koina ukwatai yawasosi yau yayawasao.” ¹³ Na Mosese iwaloba, “Saugana tem yalau Isileli kolili yo yawalo yaba, ‘Tubulao ali Yaubada iyawasayau yalaoma kolimiu’ kani sineli koliyau siba, ‘Na iya esana?’ Kani

gubesi yagu walowalo kolili?” ¹⁴ Kabo Yaubada iwaloba, “Yau bwaite yau. Yau sauga meuloina nige yagu kaba mwawasi. Na kuwalo Isileli kolili kuwaloba, ‘Bwaine esane Yau bwaite yau iyawasayau kolimiu.’ ¹⁵ Kuwalo Isileli kolili yakato yau Yeoba, Abelamo, Aisake yo Yakobo ali Yaubada, yau yayawasao kolili. Esagu bwaite imiyayai, yaso yo yaso meuloili esagu kani sipei bwaite besiele.

¹⁶ Kulau yo kuwalolau Isileli ali tautaubalao simiya-gogo kabo kuwalolau kolili yakato yau Yeoba, tubuliyao ali Yaubada, yayawatagiliko koliwo. Kuyanuwapeili tabe yakato Itipita ali paisowa kolili yagitailiko. ¹⁷ Yawalo-yameliyako yakato kani yabaguna-yagili siyawatagili Itipita koina kaiwena bwaine koina Isileli kamkamna lalakina silobai, silau silusae yanuwa masumasulina mena yanuwa bwainene bodali Kenani, Iti, Amoli, Pelisi, Ivi yo Yebusi ali kaba miya mena. ¹⁸ Tautaubalaone am walo kani sibenalan. Kabo mekamkavao kwalau Itipita ali kin koina kwawaloba, ‘Yeoba, kai Ibeliu ama Yaubada, iyawatagiliko kolimai. Kabo sauga bwaite kutalamwagimai kalau kaliyate yaiyona dekawa bwagabwaga mena ule mena kapwaoli yo katapwalolo Yeoba ama Yaubada koina.’ ¹⁹ Kabo yakatai tem kin nige yayayadidiga kani nige itatalamwagimiu kwayawatagili yo kwalalau. ²⁰ Mwa yagu kaiwe kani yayapaisowa na ginauli matamatausili mena Itipita yayamaisali. Kabo muli mena kin kani italamwagimiu na kwalau. ²¹ Yo yagu kaiwe kaiwena Itipita kani siyakasisiyagimiu na saugana kwayawatagili nige sowa-

sowana kwalau menimamiu. ²² Isileli sinesine-oliyao kaigeda kaigeda kani silau Itipita kolili, siya simiyamiya salili mena yo siya mekalikavao simiya kaigeda, yo kwama yo galogalo gole yo siliba sikawanoi-yagili. Kabo muli mena komiu Isileli ginauli bwaite natumiyao kwayagaloiili yo kamwasane koina Itipita ali wasawasa wakelegogonagili yo kwalawagili.”

4

Paisowa kaba nuwapwanopwano Yeoba iwolena Mosese koina

¹ Muli mena Mosese iwalo Yeoba koina iwaloba, “Gubesi, temga Isileli yagu walo nige simumuliya yo nige sibebenalan? Tawae kani yaginauli tem siwaloma koliyau, ‘Yeoba nige iyawatagili koliwo?’” ² Kabo Yeoba ineli, “Tawae nimam mena?” Mosese iwaloba, “Ginaginamo iyaele nimagu mena.” ³ Yeoba iwaloba, “Ugwabaen bwatano mena.” Mosese igabaen, kabo ginaginane iyamala weso, yo Mosese isiliyata iutu-vivilama. ⁴ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina, “Kupwalou-talu na ukwabilau uyawana mena ukweleisin.” Mwa Mosese ipwalou-talu yo ikabi-lobi uyawana mena ikabilau, kabo wesone iyamala ginagina yoi. ⁵ Yeoba iwaloba, “Uginauli besiele bwaite kabo Isileli kani sikawa-yawasosi yakato yau Yeoba, Abelamo, Aisake yo Yakobo ali Yaubada, yawawatagiliko koliwo.”

⁶ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iwaloba, “Nimam kupei kam kwama kalona mena.” Mosese iginauli besiele na saugana nimana ikele-yavivila igitai ilepelo yo imayalesosi besiele polu. ⁷ Kabo

Yeoba iwaloba, “Nimam kupeiyou kam kwama kalona mena.” Iginauli besiele na saugana ikalai yoi, nimana inamwanamwa yoi besiele yona meuloina. ⁸ Yo Yeoba iwaloba, “Tem paisowa kaba nuwapwanopwano bagubagunana sigitai na nige am walo simemeliyan kabo kaba nuwapwanopwano labuina uginauli na sauganane koina sigitai kani am walo yakato yayawatagiliko koliwo sikawa-yawasosi-yan. ⁹ Tem paisowa kaba nuwapwanopwano labuine sigitaili, na nige am walo sikakawa-yawasosiyan yo am walo nige sibebenalan, kabo Naile wailana kulegu kusuwai bwatano mena kabo wailane kani iyamala kwasine.”

¹⁰ Na Mosese iwaloba, “Tabu, Yeoba, tabu kuyayawasayau. Yau nige todeededede besi beyabeyana ilaoma kanasiga kabona bwagana kuwalo koliyau. Memenagu ipolowe yo yagu walo iyasayasanaloka yo iyoviyoviya.”

¹¹ Kabo Yeoba iwaloba, “Yaiya tomo gamwana ipaisowai? Yaiya tomo tenana itabe-yakola yo kainana itabe-yakwalalele? Yaiya tomo manna itabe-yalala o tem itabe-yagibu? Yau yabomamo, Yeoba. ¹² Saugamo kulau. Kani yasaguiwo na walo yayakenayagiwo yo kuwalowegili.”

¹³ Na Mosese iwaloba, “Taubala, tabu yau, na tomo uloina kuyawasa.” ¹⁴ Kabo Yeoba imunamunai Mosese koina yo iwaloba, “Gubesi, kamkava Eloni, susu Libai? Yakatai iya todeededede yabo. Sauga bwaite kaiwem ilalaoma, kani igitaiwo yo iyaliyaya. ¹⁵ Sowasowana kuwalomasala koina na tawae kuwalowen koina kani kaiwem iededede. Ee kabo yomiu labui

yasaguimiu walo koina yo yawalo kolimiu tawae waginauli. ¹⁶ Iya am todedede kabo kaiwem iwalo tomo kolili. Kowa besiele yau Eloni manna mena kaiwena kuwalo koina tawae kani iwalowen. ¹⁷ Ginagina bwaite kulokalai kabo koina paisowa kaba nuwapwanopwano kani uginaulili.”

Mosese ivivilayoi Itipita

¹⁸ Kabo Mosese ilau bwasiyana Yetolo koina, iwaloba, “Kutalamwagau na yavivila Itipita yagu bodao yagitaili gubesi ali miyamiya.” Yetolo italam kabo ikawa-kaiyoni koina. ¹⁹ Saugana Mosese iyaele Midiya, Yeoba iwalolau Mosese koina iba, “Kuvivila Itipita kaiwena siya tauna kona Itipita koina nuwanuwali yakato siunui-wowa meuloili siboitako.” ²⁰ Mwa Mosese wainena yo natunao tatao ikalaili ipeili donki pwatana mena, mekanakavao silau Itipita. Mosese ginaginawa Yaubada iwawalowenwa ilokalai nimana mena. ²¹ Kabo Yeoba iwalolau Mosese koina, “Saugana kuvivila Itipita kunuwatu-kalatan paisowa kaba nuwapwanopwano meuloina bwaine yatalamwan koliwo uginaulili kin manna mena. Na kani kin katena yakabi-yakololo kabo nige itatalam yagu to-moyao silolowasi. ²²⁻²³ Yo kuwalo kin koina, ‘Yeoba iwaloba, Isileli besiele natugu tobagubaguna tau kaiwena yagite-sipwaili yo yamuloloi. Yawalo koliwo, Isileli kutalamwagili silaoma sitapwalolo kolyau. Na tem nige kutatalamwagili silalaoma kolyau kani natum tobagubaguna tau yaunuyamate.’ ”

24 Kaba kaikaiyawasi yabo Itipita kana kamwasa koina, Yeoba iyawatagili Mosese koina yakato ikoyamate. 25-26 Na Sipola nabuka ikalai natuna tau yona isuna kwapina inigwe-gabaen yo ikalai iyapatu Mosese kaena mena, kabo sinene iwaloba, “Kabona bwaite nigwenigwe paisowanane yaginauli Gelisoma koina yo yayapatu kaem mena kana bui besiele kowa te yau tapatu yawasosi besiele kwasine kaigeda.”* Mwa koina Yeoba Mosese nige ikokoyamate kaiwena wainena Sipola isaguiyako.

27 Sauganane koina Yeoba iwalo Eloni koina iba, “Kulau dekawa bwagabwaga mena ule mena na Mosese mekamkava kwaelobelobe.” Yo ilau Sainai Yaubada ana koya yakayakasisina koina. Saugana ilobai isapwali yo inisoi. 28 Kabo Mosese Eloni ana wasa iwolena tawae Yeoba iedeededeyan koina yakato iyawasa-yavivilali silau Itipita. Tabe besiele paisowa kaba nuwapwanopwano bwaine Yeoba iwalo kani iginaulili iwalo-masalagili Eloni koina. 29 Mwa Mosese yo Eloni silau Itipita yo siwalo Isileli ali tautaubalao simiya-gogo. 30 Kabo Eloni iwalo-masalan kolili walo meuloina bwaine Yeoba iwalowen Mosese koina mwa Mosese paisowa kaba nuwapwanopwano meuloina iginaulili tautaubalaone manli mena. 31 Sigitai sikawa-yawasosi kabo saugana sibenalan yakato Yeoba ilaomako ali kamkamna igitai sitapwalolo yo sikawanoi.

---

* 4:25-26 Yaubada nuwanuwana Mosese iunuyamate kaiwena natuna tobagubaguna nige nigwenigwe ikakalai

5

Mosese yo Eloni silau sitolo Itipita ali kin manna mena

¹ Kabo Mosese yo Eloni silau Itipita ali kin koina siwaloba, “Yeoba, kai Isileli ama Yaubada iwaloba, ‘Yagu tomo kutalamwagili silau dekawa bwagabwaga mena ule mena na kekan yakayakasisina siginauli kaiwegu.’ ”

² Mwa kin iwaloba, “Yeoba yaiya na tem kainana yabenalan kabo Isileli yatalamwagili silowasi? Yeoba nige yakakatai, koina Isileli nige sowa-sowana yatalamwagili silowasi.”

³ Kainana siyamaisa siwaloba, “Kai Ibeliu ama Yaubada iyawatagiliko kolimai. Kutalamwagimai kaliyate yaiyona kalau dekawa bwagabwaga mena ule mena ebaebai kakalai kapwaoli yo katapwalolo Yeoba ama Yaubada koina. Tem nigele, kani ikaleya kolimai yo kama kasiebwa ipei kabo kaboita.”

⁴ Kabo kin me ana munamunai iwaloba, “Gubesi yakato tomo ali paisowa kwa-sibayanae? Kwavivila ami kaba paisowa mena.

⁵ Komiu Isileli Itipita kwabaibaiwa-gabaegili.” Kabo kin imunamunai yo yona ikwatakwata iba, “Na bwaite sauga nuwanuwamiu ami paisowa kwalopei.” Kin Mosese yo Eloni imalimaliwagili silau.

⁶⁻⁷ Kaliyatenane koina, kin loina kolokololona iwolena paisowa tanuwagana yo paisowa kana togite-kalatan kolili iwaloba, “Saugana lei leyanna mekanakava bwatano siebweli sigabu iyamala biliki, tabu lei kwaolena yoi kolili. Kwawalo sibomamo lei siloyai. ⁸ Na kwawalo yoi biliki siginauli kali baibaiwa besiele baguna,

tabu yabo ikukubwa. Ali paisowa nige ilalalaki, koina mwa kaiwena sikawanoi kolyau yakato yatalamwagili silau sipwaoli yo sitapwalolo ali yaubada koina. ⁹ Ali paisowa kwaetulan yoi, tabu sikakaiyawasi na mesabana tabu Moses ana walo mwakomwakota sibebenalagili.”

¹⁰ Kabo paisowa tanuwagana yo paisowa kana togite-kalatan silau siwalo Isileli kolili besiele, “Kin iwaloba, ‘Lei kani nige kaeyawa yoi. ¹¹ Kwalau naga kwaboma lei kwaloyai na biliki waginaulili kali baibaiwa sitoyatoyawa besiele tauna kona.’ ” ¹² Kabo Isileli Itipita kalona mena meuloina silotakikili lei loyaina kaiwena. ¹³ Paisowa tanuwagali siwalo-samasamalulu siwaloba, “Kaliyate kaigeda biliki waginaulili kali baibaiwa besiele tauna kona saugana lei kaeliwa kolimiu.” Na Isileli nige sowasowali kali liyene siginauli, ikololososi. ¹⁴ Mwa paisowa tanuwagaliyao paisowa kana togite-kalatanyao sisapili siwaloba, “Gubesi biliki nige kwapapaisowai kali baibaiwa besiele tauna kona?” Paisowa tanuwagali siya tomo Itipita. Paisowa kana togite-kalatan siya Isileli Itipita sigite-sipwaili na paisowa sigite-kalatan.

¹⁵ Kabo paisowa kana togite-kalatan silau kin koina siwaloba, “Tawae kaiwena uginauli kolimai besiele? ¹⁶ Lei nige siyeyelima kolimai, na siwalo biliki kaginaulili. Bwagana nige ama yauyaule na iyamo sisapi-bwagabwagaimai. Wenowenone iyaele kolimiu.” ¹⁷ Na kin kainali iyamaisa iwaloba, “Komiya yawasosi tookwatak-wata, kaiwena genuwamiu paisowa. Mwa iya kaiwena kwalaoma kolyau na yakato yata-

lamwagimiu kwalau kwapwaoli yo kwatapwalolo ami yaubada koina. ¹⁸ Kwavivila ami kaba paisowa mena. Lei kani nige siyeyeliwa, na biliki kwapaisowaili kali baibaiwa besiele tauna kona.”

¹⁹ Paisowa kana togite-kalatanyao me ali nuwapolowe kaiwena kin iwalo, “Kaliyate kaigeda kaigeda biliki waginaulili kali baibaiwa besiele tauna kona.” Ali nuwapolowe yaina kaiwena nige sowasowali sipaisowa besiele tauna kona. ²⁰ Sikaisulu kin silogabaen siutulau kabo Mosese yo Eloni silobaili kaiweli sisanasana. ²¹ Me ali munamunai siyokoi-yagili yo siwalo Mosese yo Eloni kolili, “Yeoba ami paisowa naenaena igitailiko yo kani iyamaisamiu kaiwena kin me kana tosaguwo kwaula-munamunaili kabo sikalomagigi-lagimai nuwanuwali siunuyamatemai.”

Mosese ana etalapili Yeoba koina

²² Mulina mena Mosese iedeedede yoi Yeoba koina iwaloba, “Taubala, tawae kaiwena am tomoyao kuyakamkamnali? Tawae kaiwena kuyawasayau bwaite koina? ²³ Yalau kin koina kainam yawalowen, na kin tomo Isileli iyakamkamnali. Yo tabe nige ginauli yabo uginauli na kusaguili.”

6

¹ Kabo Yeoba Mosese kainana iyamaisa iba, “Sauga kikiunamo kani ugitai tawae yaginauli kin koina. Kani yayadidiga na komiu yagu tomoyao Isileli imalimaliwagimiu kwalowasi ana yanuwa mena.”

Yaubada Mosese iyawasa yoi

2-3 Yo Yaubada iwalo Mosese koina iba, “Yau Yeoba yayawatagili Abelamo, Aisake yo Yakobo kolili kabo sikatai yau Yaubada Tomiyasaesosi. Yayawatagili kolili na esagu Yeoba, esa yakasisi, kana dudulai nige yayayamayale kolili. 4 Na beyabeyana yawaloyameli kolili yanuwa Kenani kani yaolegili ali yanuwa, yanuwa bwainene koina siya tauna kona simiya taumana. 5 Sauga bwaite yagu tomoyao Isileli ali kamkamna panpanna koina yagitai yo ali yaba yabenalan kaiwena Itipita Isileli siyakamkamnali kabo yagu waloyameliwa yanuwatu-kalatan. 6 Koinaele Isileli ali wasa kwaolena kwawalolau kolili, ‘Yau Yeoba kani yaleboimiu Itipita ali kalomagigili kana kamkamna yo kana polowe koina. Nimagu kaikaiwena kani yayagayan, maisa polopolowena yaolena kolili kabo yaleboimiu yo yalivasimiu. 7 Kani yayoganmiu komiu yagu tomoyao na komiu yau ami Yaubada, yo saugana yalivasimiu Itipita ali kalomagigili mena kani wakatai yawasosi yau Yeoba ami Yaubada. 8 Mulina mena kani yabaguna-yagimiu kwalau yanuwa bwaine yawalo-yameliyako Abelamo, Aisake yo Yakobo kolili, kabo yaeyawa yawasosi ami yanuwa. Yau Yeoba.’ ”

9 Mosese iwalo besiele Isileli kolili, na iya kainana nige sibebenalan kaiwena yaluyaluwali ibelu ali kamkamna kaiwena. 10-11 Kabo Yeoba iwalo Mosese koina, “Kulau kuwalo kin koina yakato Isileli italamwagili ana yanuwa silogabaen.” 12 Na Mosese ana nuwatu imwawasi kabo iba, “Isileli yagu walo nige sibebenalan.

Na tawae kaiwena tem am nuwatu yalau Itipita ali kin koina na am walo yawalowen? Kani nige yagu walo ibebenalan. Tabe memenagu iyasayasanaloka.”¹³ Kabo Yeoba iwalo kaiwe Mosese yo Eloni kolili, “Kwalau Itipita ali kin yo tomo Isileli kolili yo ali wasa kwaolena yakato yayawasamiu na mesabana Isileli kwabagunayagili Itipita kwalogabaen.”

Mosese yo Eloni kali kulutubu

¹⁴ Luben, Yakobo natuna tobagubaguna, natunao tatao yoli esopali, Anoke, Palu, Esilon yo Kami. ¹⁵ Simion, Luben dagelana mena, natunao tatao yoli sikisi, Yemuela, Yamini, Onadi, Yakini, Sowa yo Sao, na Sao iya Kenani sinena natuna. ¹⁶ Libai, Simion dagelana mena, natunao tatao yoli yaiyona, Gelisoni, Koati yo Melali. Libai ana bolime 137. ¹⁷ Libai natuna tobagubaguna esana Gelisoni kabo Gelisoni natunao tatao yoli labui, Libini yo Sime. ¹⁸ Libai natuna toluwaluwali esana Koati kabo Koati natunao tatao yoli esopali, Amilami, Isa, Ebiloni yo Usiyeli. Koati ana bolime 133. ¹⁹ Libai natuna tomulimuliye esana Melali kabo Melali natunao tatao yoli labui, Mali yo Musi. ²⁰ Libai tubuna tau esana Amilami, iya Koati natuna tobagubaguna, mekanakava tamana duna esana Yokebedi sika-sole kabo Eloni yo Mosese sikabili. Amilami ana bolime 137.

²¹ Libai tubuna esana Isa, iya Koati natuna labuina, kabo Isa natunao tatao yoli yaiyona, Kola, Nepegi yo Sikili. ²² Libai tubuna esana Usiyeli, iya Koati natuna esopalina, kabo Usiyeli

natunao tatao yoli yayiyona, Misaeli, Elisapani yo Sitili.

²³ Eloni mekanakava Eliseba sikasole, Eliseba iya Nason duna yo tamali esana Aminadaba. Eloni yo Eliseba sikabi natuliyao Nadaba, Abiu, Eliyesa yo Idamali. ²⁴ Na Koati tubuna esana Kola, iya Isa natuna tobagubaguna, kabo Kola natunao tatao yoli yayiyona, Asili, Elikana yo Akiyasapi. ²⁵ Amilami tubuna esana Eliyesa, iya Eloni natuna yayionana kabo Eliyesa mekanakava Putiyeli natuna yabo sikasole kabo ikabi natuna Peniyasi. ²⁶ Koinaele Eloni yo Mosese kali mumuga Libai. Na siya mwa yoli labuine Yeoba iwalo kolili, “Isileli susu meuloina kwabaguna-yagili Itipita silogabaen.” ²⁷ Tabe siya yoli labuine mwa siwalo Itipita ali kin koina tomo Isileli ilivasili.

Yeoba ana walo kabiyakaiwe Mosese yo Eloni kolili

²⁸⁻²⁹ Mosese iyaele Itipita kabo Yeoba iwalo koina iba, “Yau Yeoba. Walo meuloina bwaite yawalowen, kuwalowen Itipita ali kin koina.” ³⁰ Na Mosese iwaloba, “Ukwatai yau nige todedede besi yo memenagu iyasayasanaloka. Gubesi na kin kainagu ibenalan?”

7

¹ Kabo Yeoba iwaloba, “Kani yapeiwo kowa besiele yau Yaubada kin manna mena yo kamkava Eloni kani iededede kin koina besiele iya am palopita. ² Walo meuloina tem kani yawalowen koliwo kowa kani kuyapanaisi Eloni koina yo

Eloni kani iya iwalolau kin koina na Isileli italamwagili siyawatagili ana yanuwa mena. ³⁻⁴ Na kin katena kani yakabi-yakololo kabo bwagana ginauli kaba nuwapwanopwano sibaibaiwa yaginaulili Itipita kalona mena, na iyamo kainam kani nige ibebenalan. Kabo kani nimagu yamou yayamanene yo maisa polopolowena yaolena Itipita kolili. ⁵ Na yagu tomoyao Isileli susu meuloili, kani yabaguna-yagili na siyawatagili. Sauganane koina kabo Itipita kani sikatai yakato yau Yeoba.” ⁶ Kabo Mosese yo Eloni siginauli besiele Yeoba ana walo. ⁷ Sauganane Mosese ana bolime eiti (80) yo Eloni ana bolime eiti tili (83) na silau siedeede kin koina.

Eloni ana ginagina iyamala weso

⁸⁻⁹ Yeoba iwalo Mosese te Eloni kolili iba, “Tem kin iwaloba, ‘Paisowa kaba nuwapwanopwano yabo waginauli yagitai kabo ami walone mesabana yakawa-yawasosiyen’, ee kuwalo Eloni koina ana ginagina ikalai igabae-yatalu kin manna mena, kani iyamala weso.” ¹⁰ Kabo Mosese yo Eloni silau kin koina siginauli besiele Yeoba ana walo. Eloni ana ginagina igabae-yatalu kin yo kana tosaguwu manli mena yo iyamala weso. ¹¹ Mwa kin ana tosonogao yo ana tokukulao iyoga-gogonagili na tem ali kukula koina sowasowali siginauli besiele. ¹² Ali ginaginao sigabae-yataluli kabo meuloili siyamala weso. Na Eloni ana weso siya tokukula meuloili ali wesoyao isinolili. ¹³ Na kin ana nuwatu nige ibubui, katena ikololososi kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Kwasine

¹⁴ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kin katena ikololososi, genuwana tomo Isileli italamwagili yo siyawatagili silowasi. ¹⁵ Koinaele kani malala mena kusanasana waila Naile papalina mena. Saugana kin ilolobi wailane koina kulau koina na kwaelobelobe. Ginaginawa tauna kona iyamala weso iya bwaimwa kulokalai. ¹⁶ Na saugana kwaelobelobe kuwalo koina, ‘Yeoba, kai Ibeliu ama Yaubada, iyawasayau koliwo, iwaloba, Yagu tomoyao kutalamwagili kabo sitapwalolo koliyau dekawa bwagabwaga mena ule mena. Nige naga yagu walo kubebenalan. ¹⁷ Paisowa bwaitete kani ugitali kabo ukwatai yau Yeoba. Ugitali. Ginagina bwaite yakalai kani yakoiyan waila mena kabo waila iyamala kwasine. ¹⁸ Iye kani siboita yo waila ibowa kabo Itipita nige sowasowali sinuma koina.’ ”

¹⁹ Yeoba iwaloyoi Mosese koina, “Kuwalo Eloni koina ana ginagina ikalai iyagayan Itipita kali waila meuloina kolili, yalubwasi yo waila bwaine sikeliutusi yo waila keli yo kabo waila meuloina kani siyamala kwasine, yo dogadedeiliyao kani sikwasine, waila patu sikwasine, gulewa bwasi wailana tabe sikwasine.” ²⁰ Kabo Mosese yo Eloni siginauli besiele Yeoba ana walo. Muli mena, kin yo kana tosaguwo manli mena, Eloni ana ginagina ikeleisin ikoiyan waila mena kabo waila meuloili siyamala kwasine. ²¹ Iye meuloili waila mena siboita yo sibowa bwalailiyao sinae kabo Itipita nige sowasowali waila sinuma. Itipita kalona meuloina ikwasine. ²² Kabo kin ana tokukulao iyoga-gogonagilima

kabo ali kukula koina siginauli besiele sitoyatoyawa. Kin ana tokukulao ali kukula koina igitai kabo katena ikololoyoi. Mwa kin Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan besiele Yeoba ana walo. ²³ Yeoba ana paisowa kaba nuwapwanopwanone kin ikawa-mwakomwakotayan, itagelakeile yo ivivila ana nume mena, ginauline igitaine nige inunuwatu kaiwena. ²⁴⁻²⁵ Itipita meuloili kali waila sikeli-loyaloyai waila Naile papalina mena kaiwena nige sowasowali Naile wailana sinuma.

8

Kwekwe

¹ Yeoba Naile wailana isibayanae, kaliyate seben simwawasi, kabo iwalolau Mosese koina iba, “Kulau naga kin koina kuwaloba, ‘Yeoba iwaloba, yagu tomoyao kutalamwagili silowasi na sitapwalolo koliyau. ² Tem kunuwaili kani polowe yaboyoi yaeyawa, kwekwe Itipita siyakalapowon. ³ Tabe waila Naile kwekwe kani siyakalapowon yo tabe simwalisae am nume mena yo am biliutusi mena yo am kaba keno mena yo kam tosaguwo ali nume mena yo silau am kaba loliga mena yo kam gulewa kaloli mena. ⁴ Kani sikapusele koliwo, am tomoyao kolili yo kam tosagu meuloili kolili.’ ”

⁵ Kabo Yeoba iwalolau yoi Mosese koina, “Kuwalo Eloni koina ana ginagina iyagayan waila mena yo waila kelikeli-utusili yo waila keli kolili kabo kwekwe silusae Itipita ali yanuwa kalona meuloina siyakalapowon.” ⁶ Kabo Eloni ana ginagina iyagalawan waila meuloili kolili yo

kwekwe siyawatagili yanuwa siloya-kalapowon. ⁷ Na tokukulao, ali kukula koina, siginauli besiele kabo kwekwe sietulan yo siyawatagili yoi yanuwa mena. ⁸ Mwa kin Mosese yo Eloni iyoganlima iwaloba, “Wakawanoi Yeoba koina kwekwe ikele-gabaegili na yau kani ami tomoyao yatalamwagili silau sitapwalolo yo ebaebai sipwaoli-yagili Yeoba koina.” ⁹ Mosese iwaloba, “Sowasowana yakawanoi kaiwem. Kuwalo toisabo sauga na yakawanoi kaiwem, mekamkavao kam tosaguwo yo am tomoyao, kabo kwekwe simwawasi bwaimwanamo siya tupwaliyao simiyamiya waila Naile koina.” ¹⁰ Kin iwaloba, “Bwaligamo ukwawanoi.” Mosese iwaloba, “Kani yaginauli besiele am nuwatu kabo ukwatai nige Yaubada yaboyoi besiele Yeoba ama Yaubada. ¹¹ Kabo kwekwe meuloili silogabae-gimiu, kowa me kam tosaguwo yo am tomoyao. Tabe besiele ami nume silogabaegili. Kwekwe kani simwawasi bwaimwanamo siya tupwaliyao simiyamiya waila Naile koina.”

¹² Mosese yo Eloni siyawatagili silau kabo Mosese ikawanoi Yeoba koina kwekwe bwaine Itipita siyakalapowon ikele-gabaegili. ¹³ Yeoba iginauli besiele Mosese ana kawanoi kabo kwekwe siboita nume mena yo bubu mena yo kwabu mena. ¹⁴ Itipita kwekwe boiboitali sikuya-gogonli kabo bwalaina dedeina meuloina isibayanae. ¹⁵ Saugana kin igitai kwekwe simwawasi katena ikololoyoi kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Samwanigisi

¹⁶ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Kuwalo Eloni ana ginagina ikalai bwatano mena ikoiyan kabo Itipita dedeina meuloina bwatanona bogabogauna iyamala samwanigisi.” ¹⁷ Mwa Eloni ginagina ikalai bwatano isapi, Itipita bwatanona bogabogauna meuloina iyamala samwanigisi, kabo tomo yo ebaebai yoli meuloina sile-taili. ¹⁸⁻¹⁹ Tokukula ali kukula koina sitonan yakato tabe siya samwanigisi siyamayale besiele Yeoba ana kaiwe na iyamo nige sowasowali. Samwanigisi sibaibaiwa kabo tokukula siwalo kin koina, “Yaubada ana paisowa bwaite.” Na kin katena ikololo kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Nonowala

²⁰ Kabo Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Bwaliga malala dabwelo itunsae saugana kin ilalau waila mena kulau koina na kwaelobelobe kuwaloba, ‘Yeoba iwalo, yagu tomo kutalamwagili silaoma sitapwalolo kolyau. ²¹ Yayanuwapeiwo tem kunuwaili, kani nonowala yayawasa kolimiu na Itipita ali nume meuloili nonowala siyakalapowon kani bwatano sipwaiki yo besiele kowa me kam tosaguwo yo am tomoyao gulyam lalakina kwalobai. ²² Yagu tomo simiyamiya Gosen koina Itipita dedeina mena, kabo Gosen nige yasapi yo nonowala nige sowana siyawatagili bwaine koina. Kani yaginauli besiele kabo ukwatai yau Yeoba yau elete am yanuwa mena. ²³ Yagu tomoyao kani yapei-suwalagili am tomo Itipita kolili. Bwaligamo yakenayan bwaite kani

iyawatagili.’ ” ²⁴ Kabo Yeoba nonowala gwauna lalakina iyawasa kin ana nume wasawasa mena yo tabe kana tosaguwo ali nume mena. Nonowala kaiwena Itipita dedeina meuloina isibayanae yo tomo meuloili siguliyam.

²⁵ Na kin Mosese yo Eloni iyoganli iwaloba, “Sowasowana ami Yaubada koina kwatapwalolo ebaebai kwapwaoli yanuwa bwaite Itipita koina.” ²⁶ Mosese kainana iyamaisa iwaloba, “Kani nige sowasowamai kaginawli bwaite Itipita kalona mena. Kaiwena ama kaba pwaoline Yeoba ama Yaubada koina ebaebai, na komiu Itipita ami tapwalolo mumugana uloi. Tem na ebaebaine kapwaopwaolan Itipita manli mena, kani kaula-munamunaili yo veku mena sikoyamatemai. Iya kaiwena nuwanuwamai kalau kelamamalawe mena. ²⁷ Nuwanuwamai kalau kaliyate yaiyona dekawa bwagabwaga mena ule mena katapwalolo ebaebai koina kapwaoli Yeoba ama Yaubada koina besiele ana walo kolimai.” ²⁸ Na kin iwaloba, “Kwalau dekawa bwagabwaga mena ule mena kwatapwalolo Yeoba ami Yaubada koina yo ebaebai koina kwapwaoli, na tabu kwalolo-kelamamalawe. Ukawanoi kaiwegu na Yeoba yagu polowe ikelegabaen.” ²⁹ Na Mosese iwaloba, “Sauga bwaite yalau na yakawanoi Yeoba koina bwaliga nonowala simwawasi molosi, kowa yo kam tosaguwo yo am tomoyao kolimiu. Na tabu kumwamwakota-yagimai yoi. Tabu tomo ukakausili na kutalamwagili silau sipwaoli Yeoba koina.” ³⁰⁻³¹ Mosese ilau ikawanoi Yeoba koina yo Yeoba ana kawanoi

ibenalan, nonowala simwawasi molosi kin me kana tosaguwo yo ana tomoyao kolili, nige nonowala yaboyoi imiyamiya. ³² Na kin katena ikololo yoi kabo tomo nige itatalamwagili silolowasi.

9

Ebaebai siboita

¹ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Kulau kin koina kuwaloba, ‘Yeoba kai Ibeliu ama Yaubada iwaloba, Yagu tomoyao kutalamwagili silau sitapwalolo kolyau. ²⁻³ Tem kusikote yoi na kunuwaili, kabo kani iyamaisa koliwo, am ebaebai meuloili kali kasiebwa naenaena ipei, am osi, donki, kameli, bulumakau, sipi yo gouti kolili. ⁴ Isileli ali ebaebai kani ipei-suwalagili, nige sowana yabo iboita.’ ⁵ Yeoba, kaliyatenane ipeiyako, bwaliga kani ipaisowai.” ⁶ Yanuwa ilayan kabo Yeoba iginauli besiele, Itipita ali ebaebai meuloili siboita, na Isileli ali ebaebai nige yabo iboboita. ⁷ Kin ana topaisowao iyawasali silau silobubu tawae iyawatagili na ana wasa siwolena yakato Isileli ali ebaebai kolili nige yabo iboboita. Na iya katena ikololo kabo tomo Isileli nige itatalamwagili silolowasi.

Baliyan kaposa

⁸ Kabo Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Kau wagagalo bosa mena yo kwalawan kin koina kabo kowa Mosese kuyasulu mwayaga mena na kin igitai. ⁹ Kabo kau bogabogauna kani iyui-gwaligwali Itipita kalona meuloina ipwaiki kabo baliyan kaposa situbu tomo yo ebaebai

kwapili kolili yo sitamwalapan, kwapili isibayanae.” ¹⁰ Mwa Mosese yo Eloni kau sigagalo silawan kin koina, sitolo kin manna mena kabo Mosese iyasulu mwayaga mena, kin igitai kabo baliyan kaposu situbu tomo yo ebaebai kwapili kolili. ¹¹ Baliyan kaposu kaiwena tokukula yoli sikamkamna yo simwalimwaline kabo nige sowasowali silaoma Mosese koina kaiwena silolo besiele Itipita meuloili. ¹² Na Yeoba kin katena ikabi-yakololo yoi kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Galewa lalakina

¹³ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Bwaliga malala kulau kin koina kuwaloba, ‘Yeoba kai Ibeliu ama Yaubada iwaloba, Yagu tomoyao kutalamwagili na silau sitapwalolo koliyau. ¹⁴ Sauga bwaite yagu yakenayan nige yakato kam tosaguwo yo am tomoyao sibomamo kaiweli, kowa besiele sowana yakenayan kulobai na ukwatai nige Yaubada yaboyoi besiele yau yanuwa yaulina mena. ¹⁵ Temga nimagu yayagayan kowa me am tomoyao yayakasiebwamiu, kani yaunu-olimi, na nigele, nige yayapaisowai besiele. ¹⁶ Yatalam kwanamwanamwa kaiwena nuwanuwagu yagu kaiwe yayakenayagimiu kabo wasagu yanuwa yaulina meuloina ilai. ¹⁷ Na iyamo me am nuwasae kabo yagu tomoyao kunuwaili yakato tabu silolowasi. ¹⁸ Ee kabo bwaliga malala galewa lalakina kani italu, galewane nige sauga yabo besiele itatalu Itipita koina. ¹⁹ Kabo kuwalo ebaebai yo gogo meuloina siya simiyamiya mayale mena sipeili lolon mena.

Ais pokopokoli kani sibeku kabo tomo yo ebaebai, siya nige lolon mena simiyamiya, siunuili.’ ”

²⁰ Kin kana tosagu tupwali simatausi Yeoba ana walo kaiwena kabo siwalo ali topaisowa silusae lolon mena yo ali ebaebai sipei-luseyagili.

²¹ Na tupwali Yeoba ana walo nige sibebe-nalan kabo ali topaisowao yo ali ebaebai nige siyayabubu-wagili. ²² Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Nimam kuyagaseyan bulibuli mena kabo ais pokopokoli sitalu Itipita kalona meuloina koina, tomo yo ebaebai yo tano kolili.”

²³⁻²⁴ Yo Mosese ana ginagina iyagaseyan bulibuli mena na Yeoba tutu yo galewa iyawasa, pigabu bwatano iunui, ais pokopokoli besiele veku sitalu yo dedei meuloina ipigabu-takikilan. Galewane bwaite besiele nige sauga yabo itatalu Itipita koina. ²⁵ Ais pokopokoli ginauli meuloina mayale mena Itipita dedeina mena sisibayanaeli, tabe besiele tomo yo ebaebai. Tano siweweka meuloina yo mayau bubu mena silotagotagolu.

²⁶ Galewa lalakina italu Itipita dedeina meuloili kolili na galewa nige itatalu Isileli ali kaba miya Gosen koina, bwaimwana iya tabe Itipita kalona mena.

²⁷ Kabo kin Mosese yo Eloni iyoganli iba, “Walo yawasosi sauga bwaite yagu nae yagite-lobai. Yeoba ana walo idudulai na yau me yagu tomoyao kalopwano. ²⁸ Wakawanoi Yeoba koina. Besi tutu yo ais pokopokoli. Yomai ikwatakwata. Yawaloyameli yatalamwagimiu kwalowasi, nige kwamimiya yoi bwaite koina.”

²⁹ Kabo Mosese kainana iyamaisa iwaloba, “Saugamo bwaite yalogabaegimiu ami kaba

miya mena bwaite koina yo yalau bwaine koina yo nimagu yakeleisinagili na yakawanoi Yeoba koina. Saugana yaginauli kabo tutu imwanou, galewa imasa yo ais pokopokoli simwawasi kabo ukwatai yanuwa yaulina Yeoba ana gogo. ³⁰ Na iyamo yakataiyako kowa me kam tosaguwo nige naga Yeoba Yaubada kwamamatausan.”

³¹ Mayau esana palakes, kana koleya besiele imo, iya koina kaleko siginauli yo kan esana bali galewa isibayanaeli kaiwena bali imatuwako yo palakes kabo ilalala. ³² Na witi galewa nige isisibayanae kaiwena nige naga kana sauga imamatuwa. ³³ Mosese kin ana nume ikaisulugabaen, iutu-yawatagili tupwana kabo nimana ikeleisinagili ikawanoi Yeoba koina, kabo tutu imwanou yo galewa imasa yo ais pokopokoli simwawasi. ³⁴ Kin igitai tawae iyawatagili na iyamo ilopwano yoi. Iya me kana tosaguwo kateli siyakololo. ³⁵ Mwa kin Isileli nige itatalamwagili besiele tauna kona Yeoba iwalo kin koina Mosese gamwana mena.

10

Mwalimwali

¹ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kulau naga kin ugitai yoi. Iya me kana tosaguwo kateli kani yakabi-yakololoyoili kaiwena nuwanuwagu kaba nuwapwanopwano bwaite yaginaulili kolili, ² na mesabana sauga mulina mena kani komiu Isileli kwaeedede natumiyao yo tubumiyao kolili kaba nuwapwanopwano bwaine kani yaginaulili yo Itipita yakaiwe-gabaegili siyamala kaba talatalawasi na meuloimiu wakatai

yakato yau Yeoba.” ³ Kabo Mosese yo Eloni silau kin koina siwaloba, “Yeoba, kai Ibeliu ama Yaubada iwaloba, ‘Am sikote ilaulau. Toisabo sauga koina nuwam ibiga, katem kutalamwan kolyau na yagu lolina kumuliya? Yagu tomo kutalamwagili silowasi na sitapwalolo kolyau. ⁴ Tem kunuwaiyoili, bwaligamo kani yawalo mwalimwali baibaiwali silaoma am yanuwa mena. ⁵ Kani sibaibaiwasosi yo bwatano sipwaiki. Ginauli meuloina ais pokopokoli nige sisisibayanaeli mwalimwali kani sikanli, mayau siya simiyamiya yo liguliyao tabe kani sikanli. ⁶ Am nume, kam tosagu meuloili yo Itipita meuloili ali nume siyakalapowon. Nige sauga yabo tubumiyao sigigitai besiele.’” Mosese iginauli besiele Yeoba ana walo mwa ilau kin koina yo walone bwaite iwalowen kabo iutu-keile yo ivivilayoi.

⁷ Kin kana tosaguwo siwalo kin koina, “Meisa tomo bwaite kala nae iyeyama kolila? Isileli kutalamwagili silau sitapwalolo Yeoba ali yaubada koina. Tabu ugigite-lobai bwaite, Itipita isibayanae yo iguliyam?” ⁸ Kabo siwalo Mosese yo Eloni sivivila kin koina. Sivivila kabo kin iwalo kolili iba, “Kwalau, kwatapwalolo Yeoba ami Yaubada koina. Na analiyao kani silalau?” ⁹ Mosese iwaloba, “Meuloimai, tatao yo sinesineo, kani kalowasi mekamakavao natumayao yo ama tobelu, melumeluwo yo ama ebaebai sipi, gouti yo bulumakau kakalaili kaiwena nuwanuwamai kekan lalakina kagin-auli Yeoba kana yakasisi kaiwena.” ¹⁰ Na kin me ana munamunai iwaloba, “Nigele

molosi. Nige sowana sinesineo yo melumeluwo yatalamwagili silau. Walo yawasosi yakatai nuwanuwamiu yagu loina kwalikwai yo yanuwa bwaite kwayabubu-gabaen. ¹¹ Nigele. Besi na tataomo silau sitapwalolo Yeoba koina, besiele ami kawanoi.” Kabo kin kana tosa guwo Mosese yo Eloni simalimali-wagili.

¹² Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Nimam kuyagalawan Itipita koina kabu mwalimwali silaoma, ginauli kinkinli siya ais pokopokoli nige sisibayanaeli kani sikanli.” ¹³ Yo Mosese ana ginagina iyagalawan Itipita koina kabu Yeoba iwalo yaumai bolibolime mena ilotalotalu kaliyate yo boniyai. Yanuwa ilayan malala kabu mwalimwali siyawatagili. ¹⁴ Baibaiwali silaoma, yanuwa siyakalapowon kali baibaiwane nige sauga yabo iyayawatagili besiele, yo tabe kani nige sauga yabo iyayawatagili yoi. ¹⁵ Kabu yanuwa sipwaiki yo siula-boniboniyai. Mayau kikinli siya nige ais pokopokoli sisibayanaeli meuloili sikan-wolili. Mayau kanli yo kawasi, liguliyao kalakalawali, meuloili siyemwawasili. ¹⁶ Kabu mwayamwayau kin Mosese yo Eloni iyo-ganli iwalo kolili iwaloba, “Yalopwano Yeoba ami Yaubada koina, besiele tabe yalopwano kolimiu. ¹⁷ Yagu pwanoli bwaite kwanuwatu-pwaiki yoi na wakawanoi Yeoba ami Yaubada koina maisa naenaena bwaite ikele-gabaen.” ¹⁸⁻¹⁹ Mwa Mosese kin ilogabaen ilau yo ikawanoi Yeoba koina, kabu Yeoba bolibolime ibui iyuikeile ilau yalasi mena yalasi kaikaiwena itowa kabu mwalimwali iyui-sinagili yo iyui-kalaili silau Kalita Balabalagiyana koina, nige mwalimwali yaboyoi

imiyamiya Itipita. ²⁰ Na Yeoba kin katena ikabi-yakololo yoi kabo Isileli nige itatalamwagili silalau.

Boniboniyai imiyamiya kaliyate yaiyona

²¹ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Ni-mam kuyagaseyan bulibuli mena kabo boni-boniyai Itipita meuloina iula-boniboniyai, tomo sikabikabi-lalaka.” ²² Mosese nimana iyagaseyan bulibuli mena yo kaliyate yaiyona Itipita meuloina iboniboniyai molosi. ²³ Itipita nige sowa-sowali kalikavao mekalikavao siegitegite-yagili yo tomo meuloili simiyamiya ali nume mena, nige tomo yabo ana nume ilologabaen. Na Isileli ali kaba miya imayale. ²⁴ Kabo kin Mosese iyogan iwaloba, “Kwalau kwatapwalolo Yeoba koina, mekamikavao sinesineo yo melumeluwo. Na ami sipi, gouti yo bulumakau simiyamiya.” ²⁵ Kabo Mosese iwaloba, “Na tem nige me ama ebaebai yo kalau menima-bwagabwagamai, na kani gubesi pwaoli ama gabugabuna Yeoba koina? ²⁶ Nigele. Tem kalolowasi, me ama ebaebai, nige yabo imimiya. Bulumakau meuloili kayoganili yo kayawatagili kabo bwaine koina kakatai toisabo ebaebai kabo kapwaoli koina.” ²⁷ Yeoba kin katena ikabi-yakololo yoi kabo kin Isileli iwalo-nuwaili tabu silalau. ²⁸ Yo iwalo Mosese koina, “Kulowasi molosi. Tabu yagigitaiyoowo. Tem toisabo kaliyate koina yag-itaiwo kani kuboita.” ²⁹ Mosese kaina iyamaisa iwaloba, “Inamwanamwa, kani nige ugigitaiyau yoi.”

11

Mosese iwalo melumeluwo tobagubaguna tatao siboita

¹ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Polowe kaigedamo kani yayawasa Itipita ali kin me ana tomoyao kolili. Kabo mulina mena italamwagimiu kwalowasi. Kani meuloimiu imalimaliwagimiu dedei bwaite koina. ² Bwaite saugamo kulau Isileli kolili kuwalolau yo kuwaloba, ‘Meuloimiu kwalau Itipita kolili siya simiyamiya salimiu mena, kali galogalo gole yo siliba wakawanoi-yagili.’ ” ³ Yo Yeoba Isileli isaguili kabo Itipita Isileli ali kawanoine sikawanamwanamwa-yagili kaiwena Yeoba nuwatune ipeiyako kateli mena. Besiele Mosese esana ilalaki Itipita koina, kin kana tosaguwo yo ana tomoyao meuloili manli mena.

⁴⁻⁵ Mosese me ana katepatu ilauyoi kin koina yo iwaloba, “Yeoba iwaloba, ‘Boniyai luwaluwalina koina kani Itipita dedeina yalotakikilan, yo Itipita melumeluwo tobagubaguna tatao meuloili kani siboita. Iyatubu kin natuna, iya yakato naga iyamala kin, koina kanasiga topaisowa pegapega kana togili natuliyao kolili. Yo tabe bulumakau meuloili natuliyao tobagubaguna kani siboita. ⁶ Itipita kalona meuloina valam yo koyasili lalakina kani iyawatagili, valamne nige sauga yabo bwaite besiele iyawatagili yo tabe kani nige iyawatagili yoi. ⁷ Na Isileli kolili nigele, nige polowe kikiuna yabo kani iyawatagili kolili, nige miya-kalekaleya yabo, nige besiele

bwauwa sikwatukwatu tomo o tem ebaebai kolili. Kabo ukwatai yau Yeoba Isileli yapei-suwalagili kolimiu Itipita.’ ” ⁸ Mosese iwaloyoi iba, “Kam tosaguwo meuloili kani silaoma tutulili sitalu-sakonayagili kolyau yo sikawanoi kolyau yakato yau yo Isileli meuloili kalowasi. Ee kabo muli mena kani kalowasi.” Mosese me ana munamunai ana walo iyemwawasi kabo kin ilogabaen.

⁹⁻¹⁰ Na tauna kona Yeoba iwalolau Mosese koina yakato kin Mosese kainana kani nige ibebenalan na mesabana ginauli kaba nuwapwanopwano sibaibaiwa iginaulti Itipita dedeina mena. Bwaine besiele ginaulti meuloina iyawatagili. Mosese yo Eloni ginaulti kaba nuwapwanopwanone meuloili siginaulili kin manna mena, na Yeoba kin katena ikabi-yakololo kabo kin nige itatalamwagili silolowasi.

12

Mwalelikwa soina

¹⁻² Sauganane Mosese yo Eloni simiyamiya Itipita koina mwa Yeoba iwalolau kolili iba, “Waikena bwaitete komiu Isileli kwapei bolime kana waikena bagubagunana na ami kalenda waluwaluna itubu. ³ Kali lolina kwaolena boda Isileli kolili yakato waikena bwaite kana kaliyate sanaulu koina, tomo kaigeda kaigeda sipi natuna o tem gouti natuna sigite-sipwai ana nume tomiya kaiweli. ⁴ Tem tomo yabo ana nume kana tomiya nige sibabaibaiwa yo nige sowasowali sipine meuloina sikan, kabo mekalikavao ali elieliyamwao siya salili mena

mekalikavao sikekan toyawa. Wagolulauya tomo kali baibaiwa koina yo tem sowasowana tomo kaigeda kaigeda ikekan. ⁵ Sipi o tem gouti natuna wagite-sipwai tauna ana bolime kaigeda, yona sapsapuna, nige wenoweno o baliyan yabo koina.

⁶ Kabo waikena kana kaliyate potinna (14) koina dabwelo isugu lolaunane koina boda Isileli meuloili sipine kani siunuili. ⁷ Kabo muli mena kwasinena tupwana sikalai yo sisau numene kana gamwa pwatana mena yo kana mayau dedei labui kolili. ⁸ Boniyainane koina sipi wagabu kabo bulumana wakan mekanakava kalita malumaluluna bwaine sitanoi mayau kolili yo pwalawa nige kana ebwewimo yisti koina. ⁹ Tabu kilaina o tem ligaligana wakakan. Meuloina mekanakava kulukuluna, kaena yo malisina wagabuli simaisa namwanamwa kabo wakan. ¹⁰ Tem tupwa imiyamiya mwayamwayau meuloina wagabaen mayau wedowedolina mena iwedoli. Tabu tupwa yabo kwapepei-suwalan malala kaiwena. ¹¹ Tabe wakatububu lowasi kaiwena. Yomiu wakatububu-nagili, kaekaemiu kali suma kwapeili, ami sige nimamiu mena tabe wakekan mwayamwayau. Mwalelikwa soina bwaite yau Yeoba kaiwegu. ¹² Boniyainane koina Itipita dedeina meuloina kani yalotakikilan tomo yo ebaebai tobagubaguna tatao yaunuili na yaubadaone siya Itipita kolili sitapwatapwalolo esali kani yapei-yataluli. Yau Yeoba. ¹³ Kwasinene gamwa kana mayau koina iya ami nume kana kilakilala. Saugana Itipita yaya-

maisali kani kwasinene yagitai kabo yamwalelik-waimiu yo kani nige kwaboboita. ¹⁴ Soi bwaitete waginauli kaliyatenane koina kabo yau Yeoba kwanuwatu-kalatagau tawae yaginauli. Yaso yo yaso soi bwaitete waginauli-kalatan.”

Tabu yisti sipepei kali pwalawa koina

¹⁵ Yeoba iwaloba, “Kaliyate seben kaiwena tabu pwalawa me yistina siebweli wakakan. Kaliyate bagubagunana koina, yisti meuloina wagabaegili ami nume mena kaiwena kaliyate bagubagunana kanasiga kaliyate sebenna tem tomo yabo pwalawa me yistina ikan, iya nige yagu tomo besi, kani yatom-gabaen kolyau. ¹⁶ Soi kana kaliyate bagubagunana yo tabe kana kaliyate mwawamwawasina (seben) kwalogogo kwatapwalolo. Kaliyate bwainene kolili tabu paisowa yabo wagiginauli. Na sowaswana kamiumo kwaloliga. ¹⁷ Soi bwaitete waginauli-kalatan kaiwena kaliyate bwaite koina meuloimiu kani yabaguna-yagimiu kwayawatagili Itipita kwalogabaen. Yaso yo yaso silalaoma mwalelikwa kanna waginauli kaliyate bwaite koina. ¹⁸ Kabo waikena bagubagunana kana kaliyate potin (14) lolauna kanasiga kaliyate tuwenti wan lolauna, pwalawa me yistina siebweli kwayakasisi-yan. ¹⁹⁻²⁰ Kaliyate sebenne kaloli mena nige sowana yisti imiyamiya ami nume mena. Tem tomo yabo, nuwana nume tanuwagana o nuwana taumana, pwalawa me yistina siebweli ikalai ikan, iya nige yagu tomo besi, kani yatom-gabaen kolyau.”

Mwalelikwa soina bagubagunana

21 Isileli ali tautaubalao Mosese iyoganli kabo iwalolau kolili iwaloba, “Tomo kaigeda kaigeda sipi natuna, o tem gouti natuna, wagite-sipwai, wakoyamate me natumiyao wakekan mwalelikwa kana nuwatu-kalatan kaiwena. 22 Na sipine kwasineline kwasuwai gaeba yabo koina, kabo isopi lagalagana wakalai kwayabuta kwasinene koina na ami nume kana gamwa pwatana mena kwasau yo tabe dedei labui kolili. Tabu yabo nume mena ikakaisulu yauli mena kanasiga malala. 23 Yeoba kani ilotakikili Itipita iunuili yo saugana kwasine igitai gamwa pwatana mena yo tabe dedei labui kolili, kani iwalo-kausi boita kana anelose koina tabu ilulusae ami nume mena iunuimiu. 24 Loinane bwaite meuloiline kwanuwatu-kalatagili kwamuliya mekamikavao natumiyao sauga meuloina. 25 Naga muli mena saugana kwalusae Kenani, yanuwa bwainene Yeoba iwaloyameliyako kolimiu, waginauli besiele. 26-27 Tem sauga muli mena natumiyao sineli, ‘Soi bwaite yaina gubesi?’ Kainali kwayamaisa kwawaloba, ‘Mwalelikwa soina bwaite Yeoba tanuwatu-kalatan kaiwena Itipita koina Isileli ala nume iutu-likwaili yo Itipita iunuili na kita ileboila’.” Mosese ana walo iyemwawasi kabo Isileli ali tautaubalao tutuliliyao sitalu-sakonayagili yo sitapwalolo Yeoba koina. 28 Yo silau signauli besiele Yeoba ana walo Mosese yo Eloni kolili.

Melumeluwo tobagubaguna tatao siboita

29 Boniyai luwaluwalina mena, Itipita to-moliyao natuliyao tatao tobagubaguna meuloili

Yeoba iunuili, iyatubuya kin natuna koina, iya yakato naga kani iyamala kin, ilobi kanasiga tobubutuma molosi natuliyao kolili. Kaba gite bwaite tobubutumane siya simiyamiya nume boniboniyaina bwatano kalona mena. Tabe bulumakau natuliyao tobagubaguna siboitayoi. ³⁰ Boniyainane koina kin yo kana tosaguwo yo Itipita meuloili sikenokeno kabo sisiliyata kaiwena valam yo koyasili lalakina sibenalan Itipita kalona mena kaiwena nume kaigeda kaigeda koina boitamo meuloina. ³¹ Boniyainane koina kin Mosese yo Eloni iyoganli kabo iwalolau kolili, “Kwalowasi, mekamikavao Isileli. Yagu yanuwa kwalogabaen, kwalau kwatapwalolo Yeoba koina, besiele ami nuwatu. ³² Ami sipi, gouti yo bulumakau wakalaili yo kwalau. Tabe wakawanoiyoi kaiwegu yagu nuwanae kaiwena yo Yaubada ana nuwa-namwanamwa ilaoma koliyau.” ³³ Yo Itipita meuloili nuwanuwali lalakina Isileli silowasi, siwaloba, “Mwayamwayau kwalau, tem komiu bwaite koina kwamiyamiya yoi kani kaboitaoli.” ³⁴ Pwalawa siyabutayako, na nige yisti sipepei kabo sisuwai kaba gabugabu kana gulewa kolili, kaleko koina sisumali, yo sikalaili sikewaili leyaleyali mena silawagili. ³⁵ Tauna kona Isileli siginauli besiele Mosese ana walo, na galogalo gole yo siliba yo kaleko sikawanoi-yagili Itipita kolili. ³⁶ Kaiwena Yeoba Itipita katekamkamna iwolegili kabo ginauliliyaone siwolegili Isileli kolili besiele ali kawanoi. Yo kamwasane bwaite besiele Isileli Itipita ali wasawasa sikele-gogonagili yo silowasi-yagili.

Tomo Isileli Itipita silogabaen

³⁷ Na saugana Isileli siyatubu Itipita dedeina silogabaen taon yabo esana Lamesese siloutusi yo kaeli mena silau Sakot. Tatao kali baibaiwa besiele sikisi andeledi tausan (600,000), sinesineo yo melumeluwo nige siyayasilili. ³⁸ Tabe tomo uloili sibaibaiwa mekalikavao Isileli silowasi. Isileli ali sipi, gouti yo bulumakau sibaibaiwa siyoganili mekalikavao siyawatagili. ³⁹ Pwalawa bwaine sikatububu-nanako ali nume mena Itipita koina nige yisti sipepei, sikalaiyama yo sigabu kamwasa mena. Itipita ali kin imali-maliwagili yo itawoili silowasi kabo ali totoya koina nige kali kanale sikakatububunagili ali lau kaiwena. ⁴⁰ Isileli simiyamiya Itipita koina bolime powa andeledi yo teti (430). ⁴¹ Kaliyate bwainene powa andeledi yo teti bolime ana kaba mwawasi, Yeoba ana tomoyao ali susu meuloili siyawatagili Itipita koina. ⁴² Boniyainane koina Yeoba isilawaili yo ibagunayagili siyawatagili Itipita koina, kabo bolime kaigeda kaigeda kana nuwatu kalatan sisilasilawa boniyainane koina.

Mwalelikwa soina kana loina

⁴³ Mwa Yeoba iwalolau Mosese yo Eloni kolili iba, “Mwalelikwa soina kana loina bwaite besiele. Toganamuli mwalelikwa soina koina tabu yabo ikekekan. ⁴⁴ Na iya panpanna kwayamaisayako sowasowana ikekan tem kilakilala nigwenigwe waginauliyako yona mena. ⁴⁵ Tem topaisowa yabo iya tomiya taumana yo mane ikalakalai ana paisowa kaiwena, iya nige sowasowana ikekan. ⁴⁶ Saugana tem ami tololigao ebaebaine sinigwai tabu tuwatuwana

yabo sitatabe-golu. Mwalelikwa soina kannu wakanwoli-mowoi ami nume mena na tabu kantele yabo kwalalawan nume yabo koina. ⁴⁷ Boda Isileli meuloina soi bwaite kani siginauli-kalatan. ⁴⁸ Toganamuli siya simiyamiya kolimiu tem yabo nuwanuwana soi Yeoba kana yakasisi kaiwena ilusae, baguna sowasowana tatao meuloili ana nume mena nigwenigwe sikalai kabo iya besiele Isileli yawasosi yo ilusae soine koina. Na siya nige kilakilala nigwenigwe yoli mena tabu sikekekan. ⁴⁹ Kabo Isileli yawasosi yo tomiya ganamuli simiyamiya kolimiu kami loinane kaigedamo.” ⁵⁰ Kabo Isileli meuloili siobigai yo siginauli besiele Yeoba ana walo Mosese yo Eloni kolili. ⁵¹ Kaliyate bwaine koina Yeoba susu Isileli ibagunayagili siyawatagili Itipita koina.

13

Tobagubaguna kali yakasisi

¹⁻² Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Tobagubaguna tatao meuloili kwayakasisi-yagili kolyau kaiwena komiu Isileli kami tobagubaguna yo ami ebaebai tobagubaguna meuloili yau yagu gogo yo kaiwegu.”

Yisti kana yakasisi kaiwena

³ Mosese iwalo tomo kolili iba, “Kaliyate bwaite kwanuwatu-kalatan, kaiwena kaliyate bwaite koina ami kaba kamkamna yanuwana kwalogabaen. Kaliyate bwaite koina Yeoba ana kaiwe mena ikalaimiu kwayawatagili. Kabo pwalawa me yistina siebweli kwayakasisi-yan.

4 Kaliyate bwaite kwalowasi waikena bagubagunana esana Abib kalona mena.* 5 Yeoba iwaloyameli tubumiyao kolili yakato Kenani, Iti, Amoli, Ivi, yo Yebusi ali yanuwa kani iyeyawa kolimiu. Saugana ibaguna-yagimiu kwalusae yanuwa masumasulina koina, yisti kana yakasisi soinnane waginauli bolime kaigeda kaigeda kana waikena bagubagunana koina. 6-7 Pwalawa nige me yistina siebweli koina wakekakekan kaliyate seben. Kabo kaliyate mwawamwawasina koina kwasoi Yeoba kaiwena. Tabu yistimo o yisti me pwalawana ami yanuwa mena imiyamiya kaliyate sebenne kalona mena, pwalawa bwagabwaga koina wakekan. 8 Sauga muli mena soi kana sauga koina kani kwawalo natumiyao kolili, 'Taginauli besiele kaiwena Yeoba tanuwatu-kalatan tawae iginauli kaiwela saugana tayawatagili Itipita koina.' 9 Na tem ginauli yabo nuwanuwamiu kwanuwatu-kalatan mumugamiu bwaite besiele, kilakilala yabo kwapei nimamiu mena o nuwana lamwamiu mena, mumugane ilaomaya tubumiyao kolili. Mwa soi bwaite ami kaba nuwatu-kalatan besiele kilakilala yabo. Iyanuwatu-kalatagimiu yo Yeoba ana loina kwayawasa kaiwena Yeoba ana kaiwe mena ikalaimiu kwayawatagilima Itipita koina. 10 Bolime kaigeda kaigeda soi bwaite waginauli-kalatan kana sauga yawasosi koina."

Tobagubaguna iyanuwatu-kalatagili Yeoba ana lebo kaiwena

---

* 13:4 Isileli ali kalenda koina siwaloba waikena Abib, bwaite ala kalenda koina iyatubu Mati 14 na ilaoma Eipulu 14

11-13 “Yeoba kani ibaguna-yagimiu kwalusae Kenani ali yanuwa mena kaiwena iwaloy-ameliyako kolimiu yo tubumiyao kolili. Saugana iyeyawa kolimiu, kabo tobagubaguna tatao meuloili kwatalamwagili Yeoba koina. Natumiyao tobagubaguna meuloili kani nige kwapwapwaoli-yagili na kwayamiyalaeli sipi natuliyao kolili. Kamwasane koina natumiyao tobagubaguna kwayamaisa-yavivilayoili. Besiele ebaebai kali tobagubaguna tatao meuloili kwatalamwagili yo kwapwaoli-yagili Yeoba koina kaiwena siya tabe Yeoba ana gogo. Na donki natuna tobagubaguna kwayamiyalae sipi natuna koina. Tem nige nuwanuwamiu waginauli besiele donki natunane galokomna wakopwai. ¹⁴ Sauga muli mena tem natumiyao sineli siba, ‘Mwa mumuga bwaite yaina gubesi?’ Kwawaloba, ‘Bwaite ala kaba nuwatu-kalatan Yeoba ana kaiwe mena ikalaila tayawatagilima ala kamkamna yanuwana koina. ¹⁵ Itipita ali kin katena ikololo iyakasisi-yagila yakato tabu talolowasi kabo Yeoba Itipita tomo yo ebaebai kali tobagubaguna meuloili iunuili siboita. Bwaite kaiwena ebaebai kali tobagubaguna tatao meuloili taolena Yeoba koina yo natulao tobagubaguna tayamaisa-yavivilali. ¹⁶ Mumuga bwaite ala kaba nuwatu-kalatan besiele kilakilala tapei nimala mena o nuwana lamwala mena. Iyanuwatu-kalatagila Yeoba ana kaiwe mena ikalaila tayawatagilima Itipita koina.’ ”

Yeoba ibagunayagili yaloyaloi yo mayau mayalena kolili

¹⁷ Saugana Itipita ali kin tomo italamwagili silowasi, Yaubada nige ibabagunayagili silolutusi kamwasa kubwakubwana mena kaiwena kamwasane bwaine kali tokalomagigili tomo Pilistiya ali dedei. Yaubada iwaloba, “Kisi tomo Isileli bwaite sauga kaleya silobai kabo ali nuwatu sibuiyoi yo sivivila Itipita.” ¹⁸ Na Yaubada iyoganli sitakikili dekawa bwagabwaga mena ule mena Kalita Balabalagiyana kana kamwasa koina. Tomo Isileli Itipita dedeina silogabaen yo ali kaba kaleya sikatububunonowaili. ¹⁹ Mosese Yosepa tuwatuwana ikalaili kaiwena tauna kona Yosepa iwalo tubunao kolili iwaloba, “Sauga muli mena kani Yaubada ileboimiu kabo tuwatuwagu wakalaili mekamikava saugana yanuwane bwaite Itipita kwalogabaen.” ²⁰ Boda Isileli Sakot silogabaen na sigogoya Etama ule dekawa bwagabwaga salina mena. ²¹ Kaliyate koina Yeoba ibagunayagili yaloyaloi malamalawena mayamayalena koina na kamwasa iyakenayagili. Na boniyai koina ibagunayagili mayau mayalena koina. Kabo sowa-sowali kaliyate yo boniyai silaulau. ²² Sauga meuloina kaliyate koina yaloyaloina itotolo tomo manli mena, besiele boniyai mayaune itotolo tomo manli mena.

14

Kalita Balabalagiyana silopanaisi

¹⁻² Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kuwalu Isileli kolili, ‘Kwavivilayoi wagogo dedei Pialilota koina, bwaimwa Migadoli yo

Kalita Balabalagiyana luwaluwalili mena, Balisepona salina mena. ³ Kaiwena kin Pelo kani inuwatui yakato Isileli me ali nuwapwanopwano silolo-bwagabwaga yo dekawa bwagabwaga ali kamwasa ikausi. ⁴ Koinaele katena kani yakabi-yakololo kabo iyamuli-kusulimiu, na kin mekanakavao ana tokaleyayao kani yakaiwegabaegili na wasagu idebalala mesabana Itipita sikatai yau Yeoba.' ” Kabo Isileli siginauli besiele yo sivivila Pialilota.

⁵ Saugana Itipita ali kin ibenalan yakato Isileli siyawatagiliko, mekanakavao kana tosaguwo ali nuwatu sibui, siwaloba, “Gubesi, tawae taginauli? Isileli tatalamwagili silowasiko, na kani nige sipapaisowa yoi kaiwela.” ⁶ Kabo kin ana waga niuniuli yo ana tokaleyayao ikatububunagili. ⁷ Waga niuniuli sikisi andeledi (600) namwanamwali, yo Itipita ana waga niuniuli meuloili mekalikavao kali togite-kalatan ikalaili. ⁸ Yeoba kin katena ikabi-yakololo kabo kinne Isileli iyamuli-kusulili. Na Isileli me ali katepatu silowasiko. ⁹ Itipita tokaleyayao me ali osi yo me ali waga niuniuliwo yo kali togitekalatanwo Isileli siyamuli-kusulili kabo sigitaili sigogo simiyamiya Kalita Balabalagiyana papalina mena.

¹⁰ Isileli sigitaili kin mekanakavao ana tokaleyayao sisagesagenama dagelali mena, kabo kateli siwakaka yo simatausi yo siyoga Yeoba koina sagu kaiwena. ¹¹ Yo Mosese siyokoian yo siwalolau koina siba, “Yauyaule kowa. Gubesi, am nuwatu kubatoko nige salai Itipita koina kabo ukwalaimai kalaoma dekawa bwagabwaga

mena ule mena kaboita? Gubesi mwa manimai kuwoyai Itipita koina kayawatagilima? ¹² Iyaele kalobaiyako besiele tauna kona kawaloko Itipita koina, kawalo koliwo kupeimai na kapaisowa Itipita kolili. Walo yawasosi ali yapaisowamai ipolowe. Na tem kaboita dekawa bwagabwaga mena ule mena bwaite inaesosi. Genuwamai.” ¹³ Kabo Mosese iwaloba, “Tabu kwamamatausagili. Kwatolo kaiwe na wagitai tawae Yeoba kani iginauli na ileboimiu kaliyate kabona. Tomo Itipita wagitagitailine kani nige wagigitaiyoili. ¹⁴ Kwamwanou, Yeoba kani ikaleya kaiwemiu.”

¹⁵ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina, “Tawae kaiwena kwayogayoga koliyau sagu kaiwena? Kuwalo Isileli kolili bwai silaumo. ¹⁶ Am sige ukwalai yo kuyagalawan kalita mena na kalita itaigali na tomo silopanaisi bwatano labwalabwana mena silau dedei yabo mena. ¹⁷⁻¹⁸ Na yau, Itipita kateli kani yakabi-yakolololi na komiu Isileli siyamuli-kusulimiu, yo kin mekanakavao ana tokaleyayao, ana waga niuniuli yo kali togite-kalatan kani yakaiwe-gabaegili na wasagu idebalala mesabana Itipita meuloili sikatai yau Yeoba.”

¹⁹⁻²⁰ Yo Yaubada ana anelose iya imiyamiya boda Isileli manli mena, mekanakava yaloyaloine siutu-vivila dagelali mena yo simiyamiya Itipita yo Isileli luwaluwalili mena. Yaloyaloine Itipita tomo iula-boniboniyaili, kabo iboniboniyai meuloina nige sowasowali Isileli bodane sigitaili yo nige sowasowali silau salili mena. ²¹ Mosese nimana iyagalawan kalita mena kabo Yeoba iwalo bolibolime kaikaiwena

ilotalu. Boniyai meuloina yaumaine ilotalotalu kabo kalita ikoigali iguma ilabwalabwa, ²² kabo Isileli silopanaisi bwatano labwalabwana koina, dedei labui kalita itolo besiele salibebe.

²³ Itipita mekalikavao ali osi yo waga niuniuli meuloili yo kali togite-kalatan Isileli siyamulikusulili. ²⁴ Malala boniboniyaina, Yeoba iyaele imiyamiya yaloyaloi yo mayau kaloli mena kabo manna ilobi Itipita kolili yo nuwali iulapwanopwano.

²⁵ Ali waga niuniuli kaekaeli sitalusopu kabo ali lau iyoviya. Itipita siwaloba, “Yeoba Isileli isagusaguili iya ali tokaleya yo ikalekaleya kolila, tavivilayoi.” ²⁶ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Nimam kuyagalawan kalita mena na kalita iguli-vivila Itipita tokaleyayao mekalikavao ali waga niuniuli yo kali togite-kalatan iguli-pwaikili.” ²⁷ Mosese nimana iyagalawan kalita mena kabo yanuwa ilayan dabwelo itunsae yo kalita ilau ipatuyoi. Itipita tokaleyayao nuwanuwali siyabubu na nige sowa-sowali kaiwena Yeoba iyagalomwasiliko kalita mena. ²⁸ Kalita ipatuyoi kabo waga niuniuli yo kali togite-kalatan, Itipita ali tokaleya meuloili sisalili kalita ipwaikili, nige yabo imimiya, meuloili siboiita. ²⁹ Na Isileli silopanaisiko bwatano labwalabwana koina. ³⁰ Bwaine kaliyatene koina Yeoba Isileli ileboili Itipita kolili na Isileli Itipita boiboitali sigitaili busu galagala kimwana mena. ³¹ Isileli Yeoba ana kaiwe sigitai Itipita ikaiwegabaegili kabo Yeoba simatausan, simeli koina yo ana topaisowa Mosese tabe koina.

15

Mosese ana wali

¹ Kabo Mosese mekanakavao Isileli wali bwaite siwaliyan Yeoba koina.

“Yawali Yeoba koina kaiwena ikaiwesosi mwa ibaguna. Waga niuniuli me osili mekalikavao kali togite-kalatan igabaegili kalita mena.

² Yeoba yagu tokaiwe, iya ileboyau, yagu Yaubada iya yatobalan, Tamagu ana Yaubada, iya ana wasawasa kani yawaliyan. ³ Yaubada iya ala tokaleya, ikaleya kaiwela yo esana Yeoba. ⁴ Itipita ali kin ana tokaleyayao yo

ali waga niuniuli igabaegili kalita mena, kana tobagunao namwanamwali sisalili Kalita Bala-balagiyana koina. ⁵ Kalita iguli-pwaikili, besiele veku sisalili dumwakali mena. ⁶ Yeoba nima ulaulam ana kaiwe ilalaki, Yeoba nima ulaulam tokalomagigili isapi-gwaligwalili. ⁷ Am kaiwe kaiwena kam tokalomagigili ukaiwe-gabaegili, am munamunai ana wedowedoli besiele mayau wedowedolina mwa ikalaoli. ⁸ Isum mena kuyui kabo kalita iyui-gogon, isese besiele salibebe yo kalita gun molosina ikololo besiele masimasi.

⁹ Kama tokalomagigili siwaloba, ‘Mulili mena kani talau na takabi-kalatagili, ali wasawasa tayauyan na toisabo nuwanuwala takalai na toisabo tasikotanan. Tabe ala kaleya kelepana mena tomo Isileli taunuili.’

¹⁰ Yeoba, mekaigedamo kuyui, kabo kalita Itipita ipwaikili, sisalili kalita matamatausina koina besiele veku polopolowena. ¹¹ Yeoba, nige yaubada yabo imiyamiya besiele kowa. Nige yabo kana yakasisi besiele kowa. Nige yabo

sowasowana ginauli kaba nuwapwanopwano yo ginauli kaba matamatausi iginaulili besiele kowa. ¹² Ulaulam kuyagayan kabo kalita itaigali yo kama tokalomagigiliwo sisalili sikwalalele. ¹³ Kuleboimaiko kabo kani kubaguna-yagimai kaiwena kumuloloimai, am kaiwe koina kani kubaguna-yagimai kalau yanuwa bwaine yakayakasisina koina kowa yo kai tamiyamiya. ¹⁴ Boda uloi uloi wasa kani sibenalan, kabo simatausi sitabubu, yo Pilistiya bodane besiele me ali matausi lalakina. ¹⁵ Idoma ali tobagunao tabe kani kateli siwakaka, Mowabe tokaiwe sitabutabubu, Kenani tomonliyao yoli sisawosawowoli. ¹⁶ Matausi yo katewakaka kani sikalapowon. Yeoba, am kaiwe kani sigitai yo simiya-mwanou kanasiga kalogabaegili, kaiwena kai am tomoyao kuleboimai. ¹⁷ Yo kani kuyoganmai yo kupeimai am koya mena. Yeoba, yanuwane ugite-sipwaiyako am kaba miya, dedei yakayakasisina bwaine kuboma uginauli. ¹⁸ Yeoba, kowa am kaba lolina imiyayai, nige ana kaba mwawasi.”

Miliyama ana wali

¹⁹⁻²¹ Muli mena Miliyama iya palopita yo tabe iya Eloni duna, ana kaba seloselo gogona besiele labwa ikalai kabo sinesineo meuloili ibagunayagili siseloselo me ali labwa. Miliyama iwali bwaite besiele iwaloba, “Tawali Yeoba koina kaiwena ikaiwesosi mwa ibaguna. Waga niuniuli me osili me kali togite-kalatan igabaegili kalita mena.”

Iwali besiele kaiwena Isileli kalita silopanaisi bwatano labwalabwana koina, na Itipita ali

waga niuniuli me osili yo kali togite-kalatan sigalomwasi kalita mena, yo Yeoba kalita iyaguli-yavivilayoili kabo iguli-pwaikili.

Waila malumaluluna

²² Kabo Mosese Isileli ibagunayagili Kalita Balabalagiyana silogabaen silau dekawa bwagabwaga ule mena Sela koina. Kaliyate yaiyona kolili silolokeikeile ule mena na nige waila yabo silolobai. ²³ Yo siyawatagili yanuwa yabo esana Mala koina, na wailanane imalulu nige sowasowali sinuma. Iya kaiwena esana sipei Mala. ²⁴ Mosese sikuwaliyan yo sinelilau koina siba, “Gubesi waila bwaite imalulu yo inae, na kani kanuma?” ²⁵ Mwa Mosese ikawanoi samasamalulu Yeoba koina kabo Yeoba mayau yabo lagalagana tomna tupwatupwana iyakenayan ikenokeno dekawa mena. Mosese ikabitalu ikalai yo igabae-lobiyen waila mena kabo wailawa kamnana inamwanamwa yo sowasowali sinuma.

Yanuwa bwaine koina, Yeoba kali loina iwolena yo itonagili, ²⁶ iwaloba, “Tem na kainagu kwabenali-namwanamwai yo yagu nuwatu kwamuliya yo yagu loina meuloina kwabenalagili kani ginauline naenaeliwa tauna kona yaolegili Itipita kolili nige sowana yabo yaeyawa kolimiu. Yau Yeoba, kami tolebo.” ²⁷ Muli mena silau Ilima, waila tuwelo sibunubunuwasi yo niu yai sebenti sitotolo, bwaine koina sigogo wailane papalili mena.

16

Kali esana mana yo kali gwaba man yabo besiele daki

¹ Boda Isileli meuloina Ilima silogabaen kabo muli mena siyawatagili yanuwa esana Sini dekawa bwagabwaga, Ilima yo Sainai luwaluwalili mena. Kaliyate piptinna (15) waikena labuina koina siyawatagili Sini. ² Isileli meuloili siyaelemo ule mena kabo Mosese yo Eloni siyokoi-yagili yo sikuwalili, ³ siwaloba, “Tem tauna kona Yeoba iunuimai Itipita koina inamwanamwa. Bwaine koina gwaba ilalaki yo kan nige sowasowamai kakan-wolili. Na kowa ukwalaimai kalaoma ule bwaite koina kabo meuloimai kani kaboita guliyam kaiwena.”

⁴ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Sauga bwaitete koina bulibuli mena kan kani yasuwai ilobiwa meuloimiu kaiwemiu. Kaliyate kaigeda kaigeda tomo kani siyawatagili na kanne sitanogogonagili kaliyate kaigeda kaiwena na yatonagili yagitai tem yagu lolina simuliya o nigele. ⁵ Yo wiki kaigeda kaigeda koina kaliyate sikisi koina kani kan kaliyate labui kaiweli sikalai.”

⁶⁻⁸ Kabo Mosese yo Eloni siwalo Isileli meuloili kolili besiele siwaloba, “Boniyai bwaitete Yeoba kami gwaba kani iyeyawa kabo wakatai yakato Yeoba iya mwa ikalaimiu kwayawatagilima Itipita koina. Tabe malala mena kan lalakina kani iyeyawa kabo saugana wagitai Yeoba ana wasawasa wakilala. Na kani iginauli besiele kaiwena ibenalagimiuko wakuwakuwali iya koina. Walo yawasosi Yeoba iya mwa wakuwakuwaline, nige kai kolimai wakukuwali

kaiwena kai ana topaisowamo.” ⁹ Mosese iwalo Eloni koina iba, “Kuwalo boda Isileli kolili silaoma sitolo Yeoba manna mena kaiwena ali kuwali ibenalanako.” ¹⁰ Saugana Eloni iedeedede boda Isileli kolili, kabo boda simiya-dagedagela-yan manli ilau ule mena na Yeoba ana wasawasa mayalena iyawatagili yaloyaloi mena. ¹¹⁻¹² Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Isileli ali kuwali yabenalanako. Kuwalolau kolili dabwelo saugana isugu kali gwaba kani silobai sikekan yo tabe bwaliga malala kan lalakina kani silobai yoi na nuwali simayale yakato yau Yeoba ami Yaubada.”

¹³ Lolaunane koina dabwelo isugu gwaba man besiele daki yawoina sieva-yawatagili ali kaba miya siyakalapowon, kolili tomo sikekan. Kabo yanuwa ilayan malala mena sigitai wabumali ibeku ali kaba miya ipwaiki. ¹⁴ Saugana wabumaline ilabwalabwa, ginauli yabo imiyamiya bwatano pwatana mena kayakayagena yo pokopokona, bwatano ipwaiki besiele ais pokopokona. ¹⁵ Isileli sigitai kabo kalikavao sineli-yagili, “Tawae bwaite?” Kaiwena nige sikakatai tawae bwaine. Mosese iwalolau kolili iba, “Kanwa Yeoba iwalowalowenwa iya bwaimwa. ¹⁶ Yeoba ana lolina besiele bwaite, kamiu wakalai kami liye mena sowasowami-umo. Ami nume kana tomiya tomo kaigeda kaigeda komwa eit (8) wakalaili.” ¹⁷ Isileli siginauli besiele, tupwali sikalai ilalaki tupwali sikalai ikikiu ali boda kana lau koina. ¹⁸ Saugana siliye, tomo kaigeda kaigeda ikalai kana liye sowasowana. Siya sikele-yalalaki nige tupwa

ipapagan yo siya sikele-yakikiu silobai sowa-sowalimo, kaiwena ali boda kana lau koina.

¹⁹ Mosese iwalo kolili iba, “Tabu yabo kwapepei bwaliga kaiwena.” ²⁰ Na tomo tupwaliyao Mosese ana walo nige sibebenalan tupwana sikanpei. Yanuwa ilayan iwesoweso yo ibowa mwa Mosese imunamunai kolili. ²¹ Malala kaigeda kaigeda tomo kaigeda kaigeda ikalai kana liye sowasowana. Dabwelo ikaiwe kabo tupwana nige sikakalai iwelo. ²² Kaliyate sikisi koina kaliyate labui kana liye sikalai, tomo kaigeda kaigeda komwa sikistin (16). Mulina mena saugana boda ali tautaubalao silaoma ali paisowa siwalo-masalan Mosese koina, ²³ kabo Mosese kainali iyamaisa iwalolau kolili iwaloba, “Yeoba ana laina bwaite besiele, ‘Bwaliga kaliyate kaiyawasi yabo, yakayakasisina Yeoba koina. Kaliyate bwaite tupwana kwaloliga na tupwa imiyamiya kwapei bwaliga kaiwena.’ ” ²⁴ Kabo tupwa sipei malala kaiwena besiele Mosese ana walo. Nige iwewesoweso yo nige ibobowa. ²⁵ Mosese iwaloba, “Kaliyate bwaite kan bwaitete wakan kaiwena kaliyate bwaite kaliyate kaiyawasi, yakayakasisina Yeoba koina. Kani nige kan yabo kwalolobai kaba logogo salina mena. ²⁶ Komiu wakalai kaliyate sikisi koina, na kaliyate sebenna koina, kaliyate kaiyawasi, nige mana yaboyoi.”

²⁷ Kaliyate sebenna koina tomo tupwaliyao Yeoba ana laina silikwai yo silau yakato kali sikalai, mwa nige yabo silolobai. ²⁸ Kabo Yeoba Mosese iyokoiyan, iwalolau koina iba, “Toisabo sauga kabo yagu laina kwamuliya yo yagu walo

kwabenalan? ²⁹ Kwanuwatu-kalatan yau Yeoba kaliyate kaiyawasi yaeyawa yo sauga meuloina kaliyate sikisi koina kamiu yaeyawa kaliyate labui kaiwena mwa sowasowamiu. Kaliyate sebenna koina tomo kaigeda kaigeda imiyamiya ana kaba miya mena, tabu yabo ilolowasi.”

³⁰ Kabo kaliyate sebenna koina tomo sikaiyawasi.

³¹ Isileli kanne esana sipei mana, kana koleya besiele patu kikiuna yabo mayamayalena yo kamnana besiele besikete kamwakamwa mekanakava siebweli. ³² Mosese iwaloba,

“Yeoba ana loina bwaite besiele, ‘Mana tupwana kwapeipei yaso muli mena silalaoma kaiweli mesabana sigitai kan bwaitete yaeyawa dekawa bwagabwaga ule mena.’ ” ³³ Kabo Mosese iwalo Eloni koina iba, “Mana komwa eit (8) kuleguli yo kutauli gulewabwasi kalona mena kabo kupei Yeoba manna mena yaso mulimuliyali kaiweli.”

³⁴ Eloni manane itauli kelabilabin kamwasana kana dedewaga kalona mena besiele Yeoba ana walo Mosese koina.* ³⁵ Isileli mana koina sikekan bolime poti dekawa bwagabwaga ule mena kanasiga siyawatagili yanuwa Kenani.

³⁶ Ibeliu ali kaba liyeliye beyabeyana esana ‘oma’. Bwaimwana kana lalaki komwa eit (8).

17

Waila ididi-yawatagilima veku mena

¹ Boda Isileli meuloina Sini silogabaen, silolo-kaikaiyawasi kanasiga tem Yeoba iwaloyoi kabo silau. Sigogo Lepidima, na nige kali waila.

---

* **16:34** Wagitai Ibeliu 9:4

2 Kabo Mosese sikuwali yo siwaloba, “Waila kuyeyama kanuma.” Mosese iwaloba, “Gubesi kwasamasamalului yau? Tawae kaiwena Yeoba kwatonatonan?”³ Na tomo waila galogaloli simagu molosi kabo Mosese siyokoiyan siba, “Tawae kaiwena ukwalaimai kayawatagilima Itipita koina? Kani mekamakavao natumayao yo ama ebaebai kaboita galomagu kaiwena.”⁴ Kabo Mosese ikawanoi samasamalulu Yeoba koina iwaloba, “Kani gubesi yagu pagapagan? Masa kikiunamo tomo bwaite veku mena siunuiyau.”⁵ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Mekamkavao Isileli ali tautaubalao tupwali kuyoganli kwabaguna Sainai koina. Na am ginaginawa tauna kona waila Naile koina kusapisapiwa kulokalai yoi.”⁶ Kani yatolo manim mena veku yabo pwatana mena koya Sainai* koina. Vekune kusapi kabo waila kani ididi-yawatagilima na tomo sinuma.” Yo ginauli meuloina Yeoba iwalowen koina Mosese iginauli besiele Isileli ali tautaubalao manli mena sigitai ginauli kaba nuwapwanopwano kaiwena waila ididi-yawatagilima veku mena. Kabo muli mena tomo meuloili silaoma na wailane koina sinuma.”⁷ Yanuwa esana sipei ‘Masa yo Meliba’ kaiwena Isileli sikuwakuwali yo Yeoba sitonan yo sinelineliyan siwaloba, “Yeoba mekalakava o nigele?”

Isileli mekalikavao Amaleki sikaleya

⁸ Boda Amaleki silaoma na yakato Isileli mekalikavao sikaleya Lepidima koina. ⁹ Kabo Mosese

---

* **17:6** Sainai esana labuina Olebi

iwalo kana tosagu Yosuwu koina iba, “Tatao tupwali ugite-sipwaili na bwaliga kuyoganli mekamkavao kwalau Amaleki mekamikavao wakaleya. Na yau kani yatoloya koya mena yo Yeoba Yaubada ana ginagina yakabi-kalatan nimagu mena.” ¹⁰ Mwa Yosuwu iginauli besiele Mosese ana walo kabo me ana tokaleyayao silau mekalikavao Amaleki sikaleya. Mosese mekanakavao Eloni yo Uli sisae koya mena. ¹¹ Saugana tem Mosese nimana ikeleisinan Isileli sikaiwe na saugana tem nimana sisawosawowoli yo ipei-yataluli silolobine bwaimwa koina Amaleki sikaiwe. ¹² Mwa Mosese nimana sisawosawowoli kabo veku sikalaiyama koina imiyasio na Eloni yo Uli sitotolo salina mena nimana sikeleisinagili yo sikabi-kalakatagili kanasiga dabwelo isugu. ¹³ Kabo Yosuwu me ana tokaleyayao Amaleki tokaleyayao kaleya kelepana koina siunuyamateli. ¹⁴ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Amaleki tokaleyayaowa kwaunuyamateliwa edeededena kulele-yatalu ami kaba nuwatu-kalatan na kuwalowen Yosuwu koina na ibenalan. Kaiwena yau naga Amaleki kani yaemwawasi-yawasosili, nige tupwa yabo kani imimiya yanuwa yaulina mena.” ¹⁵ Mwa Mosese veku italin-isae yo ebaebai ipwaolijan Yeoba koina kabo kaba pwaoline esana ipei, “Yeoba kagu tobaguna.” ¹⁶ Iwaloba, “Yeoba iya tobagunayagila. Yaso yo yaso Yeoba mekanakavao Amaleki kani sikaleya.”

18

Yetolo Mosese iboeyan

¹ Na Mosese bwasiyana esana Yetolo. Iya Midiya ali kokotomo kana topwaoli kana tobaguna, wasa ibenalan ginauli meuloina Yaubada iginaulili ana tomoyao Isileli yo Mosese kaiweli saugana siyawatagilima Itipita koina. ²⁻⁴ Saugana Mosese mewainena Sipola yo natuliyao simiyamiya Itipita koina kabo Mosese iyawasali sipileyoi tamana Yetolo yanuwa Midiya koina na igite-kalatagili. Mosese natuna bagubagunana esana ipei Gelisoma kaiwena saugana ikabi Mosese iwaloba, “Yanuwa wenala mena yamiya-taumana.” Natuna labuina esana ipei Eliesa kaiwena ana kabi koina Mosese iwaloba, “Tamagu ana Yaubada isaguiyau kabo Itipita ali kin nige iuunuiyau.” ⁵ Yo Yetolo mekanakava Mosese wainena yo natunao labui silaoma Mosese koina dekawa bwagabwaga ule mena saugana sigogo Sainai koya yakayakasisina koina. ⁶ Wasa iyawasa-bagunayanako Mosese koina iwaloba, “Yau, bwasiyam mekaukavao wainem yo natumwao labui kalalaowa.”

⁷ Kabo Mosese itolo ilau yo me bwasiyana sielobelobe kabo ipwalou koina yo inisoi. Siyesapwasapwali-yagili kabo silusae Mosese ana kaba miya mena. ⁸ Mosese iwalo-masala Yetolo koina ginauli meuloina tawae Yeoba iginauli kin mekanakavao Itipita tomonliyao kolili kabo Isileli ileboili. Iwalo-masala yoi polowe bwainene silobai kamwasa mena yo Yeoba gubesi ana sagusaguili. ⁹ Kabo Yetolo wasa meuloina ibenalan mwa me ana yaliyaya. ¹⁰ Iwaloba, “Yeoba tatobalan kaiwena ileboimiu kin yo Itipita tomonliyao kolili. Yeoba tatobalan

kaiwena ana tomoyao ileboimiu ami kamkamna koina. ¹¹ Kabo bwaite sauga yakatai yakato Yeoba yaubadao meuloili ilalaki-gabaegili kaiwena saugana Itipita me ali nuwasaesae komiu Isileli siyakamkamnamiu kabo Yeoba ileboimiu.” ¹² Mwa Yetolo ebaebai tupwali ikalailima ana mulolo Yaubada koina, sigabuli kabo Eloni yo Isileli ali tautaubalao meuloili silogogoma mekalikava Yetolo kan yakayakasisina sikekan Yeoba kana nuwatu-kalatan kaiwena.

Toyatala sigite-sipwaili

¹³ Yanuwa ilayan kabo Mosese tomo iyatalayagili malala mena kanasiga iboniyai. ¹⁴ Saugana Yetolo Mosese ana paisowa meuloina igitai inelihan, “Tawae kaiwena ginauli meuloina bwaitete uginaginauli tomo kaiweli? Tomo sibaibaiwa simiyamiya malala mena kanasiga iboniyai sisanasana yatala kaiwena na kowa kubomamo ali yatala kupaipaisowai.” ¹⁵ Mosese bwasiyana ana walo iyamaisa iwaloba, “Yaginauli besiele kaiwena tomo silalaoma koliyau nuwanuwali sikatai Yaubada ana nuwatu. ¹⁶ Saugana tem tomo labui sigamwapakiki silaoma koliyau yayatala-yagili kabo Yaubada kainana yo ana lolina yawalomasilan kolili.”

¹⁷ Kabo Yetolo iwaloba, “Kamwasa bwaimwa uginauline nige inanamwanamwasosi. ¹⁸ Kubomamo kuyakamkamnao, tabe tomo besiele sikamkamna. Ipolowesosi, kubomamo nige sowasowam. ¹⁹ Kainagu kubenalan yawaloyasanapuwo na Yaubada iwalo-muloloiwo.

Inamwanamwaele tem kutolo Yeoba manna mena tomo ali todeedede yo ali gamwapakiki kulawan koina. ²⁰ Yo tabe inamwanamwa tem Yaubada ana loina kuyakenayagili yo kuyakataili miyamiya namwanamwana kaiwena na siginauli besiele. ²¹ Na iyamo nuwanuwagu tomo tokatai tupwali ugite-sipwaili siya Yaubada simatausan, yo sowasowana ala meli tapei kolili yakato tabu loina naenaena siginauli mane kaiwena. Ugite-sipwaili kabo kupeili tomo kali tobaguna, tomo tausan kali tobaguna, tomo andeledi kaigeda kali tobaguna, tomo pipti kali tobaguna yo tomo sanaulu kali tobaguna. ²² Mwa sowasowali yatala paisowana siginauli sauga meuloina. Tem polowe lalakina silobai sikalaiyama koliwo, na tem imalamalae sibomamo siyadudulai. Tem siginauli besiele imalamalae koliwo kaiwena kowa me kam tosagu polowene kwayakasa yo kwayauyan kolimiu. ²³ Yaubada ana walo bwaine, tem uginauli besiele, kani nige kamnam inanae. Tabe tomo bwaite meuloili kani sivivila ali kaba miya mena yo gamwapakiki imwawasi.” ²⁴ Kabo Mosese bwasiyana kainana ibenalan. ²⁵ Tomo loina kana tokatai igite-sipwaili Isileli luwali mena kabo ipeili tomo tausan kali tobaguna, tomo andeledi kali tobaguna, tomo pipti kali tobaguna yo tomo sanaulu kali tobaguna. ²⁶ Mwa kamwasane bwaite koina tomo siyatalayagili sauga meuloina. Polowe lalakili silawagili Mosese koina, na tem imalamalae sibomamo siyadudulai. ²⁷ Yetolo nuwanuwana ivivila ana yanuwa mena kabo Mosese ikabitui, ilogabaen

yo ilau.

19

Isileli siya Yeoba ana tomoyao

¹⁻² Isileli Itipita silogabaen kabo waikena yaiyona mulina mena siyawatagili silaoma yanuwa Lepidima koina bwaimwa dekawa bwagabwaga ule mena Sainai papalina mena, kabo Sainai ulena mena silusae. Muli mena sigogo koya Sainai yaulina mena. ³⁻⁴ Yo Mosese ikawasae koya mena Yaubada koina. Yeoba iyogayoga Mosese koina koya mena iwaloba, “Kuwalo Isileli, Yakobo tubunao kolili, kuba, ‘Wagitaiyako tawae yau Yeoba yaginauli Itipita kolili yo yakalaimiu kolyau besiele magesubu natunao ikalakalaili pepena mena. ⁵ Tem kainagu kwabenalan yo yagu kelabilabin kamwasana wagite-kalatan, komiu yagu tomoyao. Yau yanuwa yaulina meuloina kana toyamayale, na komiu yagu gitesipwa tomonliyao. ⁶ Kabo tem waginauli besiele komiu boda yakayakasisina yau yaboma kolyau yo yagu paisowa yakayakasisina kani waginauli.’ Mosese, nuwanuwagu walone bwaite kuwalowen Isileli kolili.”

⁷ Kabo Mosese ilobima, tomo kali tobagunao iyoga-gogonagili yo ginauli meuloina Yeoba iwalowen koina iyawasa kolili. ⁸ Mwa tomo meuloili Mosese kainana siyamaisa siba, “O, ginauli meuloina Yeoba iwalowen kani kaginauli.” Kabo tomo ali talamne Mosese iwalo-masalan Yeoba koina. ⁹ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kani yalaowa yaloyaloi balubaluna koina, kabo tomo Isileli meuloili kainagu sibenabenalan na

kowa te yau taedeedede na mesabana simeli-yagiwo yo simuliya koliwo sauga meuloina.”

Isileli sikatai namwanamwai Yeoba iya tokaiwe yo tonamwanamwasosi

¹⁰⁻¹¹ Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kulau tomo kolili yo kuwalo kaliyate kabona yo bwaliga yoli sikatububu-nagili yo siyakasisiyagili tapwalolo kaiwena, kali kwama sideulili na sikatububu-nagili bolawa kaiwena. Bolawa yau Yeoba yagu kaba miya yalogabaen yo yalobiwa koya Sainai koina tomo meuloili manli mena. ¹² Sigasiga uginauli koya yaina mena tabu tomo siutu-likwai. Kuwalolau kolili tabu sisasae koya mena o tabu silalau salina mena. Tem tomo yabo iututonan kani sikoyamate, ¹³ kabo kaba boita labuimo, veku yo wamali kolili, na tabu toutulikwa yabo nima gaibuli mena siunui. Tomo yo ebaebai kali lolina kaigeda bwaite, tem lolina silikwai kani siboita. Na tem saugana bwagigi ivalam kainana imamalawe tomo silaoma yo sisae koya mena.”

¹⁴ Kabo Mosese isaluluma koya mena yo iwalo tomo kali kwama sideulili na sikatububu tapwalolo kaiwena. ¹⁵ Yo Mosese iwalo kolili iba, “Wakatububu bolawa kaiwena, tabu yomiu kwatatalamwagili sinesineo kolili.”

¹⁶ Kaliyate yaiyonana koina malala mena ipigabu yo itutu, yaloyaloi balubaluna iyawatagili koya mena yo bwagigi kainana lalakina sibenalan kabo tomo meuloili ali kaba miya mena simatausi yo sitabutabubu. ¹⁷ Kabo Mosese ibagunayagili siyawatagilima ali kaba

miya mena yakato tem Yaubada sigitai mwa sitolo koya yaina mena. ¹⁸ Bogau koya Sainai ipwaiki kaiwena Yeoba ilobi koya pwatana mena mayau bogauna luwana mena. Bogau lalakina isae besiele mayau lalakina sipei bogauna. Kabo koya imwasali yo tomo meuloili simatausi sitabutabubu. ¹⁹ Bwagigi kainana ilalakisosi. Mosese iyoga-sae kabo Yaubada kainana iya-maisa tutu koina.

²⁰ Yo Yeoba ilobi koya Sainai pwatana mena yo iyoga Mosese koina na tem yakato ikawasae koya pwatana mena. Mwa Mosese ikawasae. ²¹ Yeoba iwalo koina iba, “Kulobi naga tomo ukwausili tabu sigasiga sililikwai yo yakato sisaema. Tem siginauli besiele yo sigitaiyau kani sibaibaiwa siboita. ²² Besiele tabe tapwalolo kana tobagunao tem silaoma saligu mena siyakasisi-yagili ali nae sinuwa-gabaegili. Na tem nigele kani maisali yaolena siboita.” ²³ Mosese iwalo Yeoba koina iba, “Nige sowana tomo sisae kaiwena kowa kuwaloko yakato koya siyakasisi-yan yo sigasiga siginauli-takikilan kaiwem.” ²⁴ Kabo Yeoba iwaloba, “Kulau Eloni kuyogan mekamkava kwasaema. Na tapwalolo kana tobagunao yo tomo meuloili tabu sigasiga sililikwai sisasaema kolyau kisi maisana silobai.” ²⁵ Kabo Mosese ilobi yo Yeoba kainana iwalowen tomo kolili.

20

Loina Sanaulu

¹ Yaubada iwalo bwaite besiele iba, ² “Yau Yeoba ami Yaubada yakalaimiu kwayawatagilima Itipita ali loina panpanna koina. ³ Tabu

yaubada yabo koina kwatatapwalolo, yau yabomamo. ⁴ Tabu kokotomo yabo kwabomamo waginauli kaiwemi, nuwana tem bulibuli mena ginauli yabo makamakayauna o tem yanuwa yaulina mena yabo makamakayauna, o tem kalita mena ginauli yabo makamakayauna. ⁵ Tabu kwapwapwalou kokotomo yabo koina yo tabu kwapapaisowa koina, kaiwena yau Yeoba ami Yaubada nige yatatalam tem yaiya ikalomagigilagau kani maisana yaolena kagu tokalomagigiliwone kolili. Maisane bwaite kani ilopanaisi natuliyao yo tubuliyao yo tubuliyao natuliyao kolili. ⁶ Na siya simulolo koliyau yo yagu lina simuliya yamulolo yaso yo yaso kolili nige ana kaba mwawasi. ⁷ Tabu yau Yeoba ami Yaubada esagune wakakatai-bwagabwagai kaiwena tem yabo esagune ikatai-bwagabwagai kani yayamaisa koina. ⁸ Kaliyate sabati kwanuwatu-kalatan yo kwayakasisi-yan Yaubada kaiwena. ⁹ Ami paisowa waginaulili kaliyate sikisi kolili, ¹⁰ na kaliyate sebenna koina bwaimwa kaliyate kaba kaiyawasi yakayakasisina koliyau. Kaliyatenane koina kisi yabo ipaisowa tem kowa o natumwao o am topaisowa o am ebaebai o tem taumanao siya simiyamiya am dedei mena. ¹¹ Kaiwena yau Yeoba yanuwa yaulina yo bulibuli yo ginauli meuloili yayamayaleli kaliyate sikisi kaloli mena, na kaliyate sebenna koina yakaiyawasi. Iya kaiwena mwa kaliyate sabati yawalo-muloloi yo yayakasisi-yan. ¹² Tamam yo sinam kuyakasisi-yagili na mesabana am sauga imamalawe yanuwane

yaeyawane koliwo koina. ¹³ Tabu tomo kuunuyamate. ¹⁴ Tabu ugwanawali. ¹⁵ Tabu ukewali. ¹⁶ Tabu kuyakewa-mwakomwakota kamkavao kolili. ¹⁷ Tabu kamkava ana nume manim igagadosisiyan, wainena yo ana topaisowa yo ana bulumakau yo ana donki yo ana gogo meuloina tabu ugwagadosisi-yan.”

Tomo ali matausi

¹⁸ Saugana tomo tutu yo bwagigi kainana sibenalan yo pigabu yo koya mena bogau sigitai, kabo sitabubu yo simatausi yo sitolosuwala kali mwayaga iyai. ¹⁹ Kabo siwalolau Mosese koina siba, “Kowamo tem kuedeede kolimai kani kabenalan, na kamatausisi tem Yaubada iedeede kolimai kisi kaboita.” ²⁰ Mosese kainali iyamaisa iwaloba, “Tabu kwamatausi, Yaubada ilaomako salimiu mena kaiwena nuwanuwana itonagimiu kabo kwamatausan na tabu kwalolopwano.” ²¹ Na tomo iyaele kali mwayaga iyai dedei yabo mena sitotolo yo Mosese ibomamo ilau yaloyaloi dubadubana yo balubaluna salina mena bwaine Yaubada imiyamiya koina.

Buki Tabu Beyabeyana
Portions of the Old Testament in the Tubetube
dialect of the Bwanabwana language of Papua New
Guinea
Hap Olpela Testamen long tokples Tubetube long
Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Switzerland

Language: Tubetube (Bwanabwana) (Bwanabwana)

Dialect: Tubetube

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-08-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

042e5838-dfa8-53eb-a7b1-98ea25bec4b7